

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství

Studijní obor: Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ ČR V ZÁVISLOSTI NA DOTAČNÍ POLITICE STÁTU
PO VSTUPU DO EU

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Těšitel, CSc.

Autor: Jiří Hlavnička

České Budějovice, duben 2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Písku 5.dubna 2011

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Janu Těšiteli, CSc. za metodickou pomoc, poskytnuté rady a cenné připomínky při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Agentury pro zemědělství a venkov Písek panu Ing. Petru Vyternovi a paní Marii Stropnické za poskytnuté materiály a informace.

Abstrakt

Zemědělství, ekologie a rozvoj venkova jsou často spojovány s pojmem dotace, u které důležitou roli hraje Česká republika a Evropská unie jako poskytovatel finančních prostředků. Zemědělská politika ČR před vstupem a po vstupu do EU vycházela z vládou schválených koncepcí agrární politiky, kdy hlavně na období 2004 - 2013 byly posíleny environmentální principy trvale udržitelného zemědělství. V ČR je podpora rozvoje venkova a využití zemědělské půdy v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny řešená v agroenvironmentálních opatřeních, jejichž součástí je i podpora ekologického zemědělství, která prodělala určitý vývoj. Bakalářská práce hodnotí vliv dotační politiky státu na vývoj ekologického zemědělství. Analyzuje vývoj podpory ekologického zemědělství, zjišťuje případnou změnu struktury půdního fondu a podílového zastoupení ploch v ekologickém hospodaření. Hodnotí vývoj poskytnutých sazeb a vyplacených státních finančních prostředků na podporu ekologického zemědělství.

Abstract

Agriculture, ecology and rural development are often associated with policy of subsidy, in which the Czech Republic plays an important role and the European Union is the principal provider of financial resources. The agricultural policy of the Czech Republic before and after joining the European Union came out from the conceptions of agrarian policy approved by the government, where the environmental principles of sustainable agriculture were strengthened, especially between years 2004 - 2013. In the Czech Republic, the support of rural development and farm land use which follows the line of environment and landscape protection and improvement is realised in terms of agro environmental measures. Support of organic agriculture is part of them as well. Bachelor thesis evaluates the influence of the state policy of subsidy on the development of organic agriculture. In particular, it analyzes the progress of the support to organic agriculture, identifies the possible changes in land resources structure and share of areas used for organic agriculture. And in the end, it evaluates the progress of provided rates and state financial support to organic agriculture.

Klíčová slova

dotace, dotační politika, ekologické zemědělství, agroenvironmentální opatření, rozvoj venkova, Evropská unie

Keywords

subsidy, subsidy policy, ecological farming, agro environmental measures, rural development, the European Union

Obsah:

1. Úvod	8
2. Cíl práce	9
3. Literární rešerše	10
3.1 Dotace	10
3.2 Agroenvironmentální opatření	11
3.3 Ekologické zemědělství	12
3.4 Zatravňování orné půdy	14
3.5 Charakteristika území	15
3.5.1 Charakteristika území ČR	15
3.5.2 Charakteristika území Jihočeského kraje	16
3.6 Koncepce agrární politiky	17
4. Metodika	20
5. Výsledky a diskuse	21
5.1 Vývoj agroenvironmentálních opatření	21
5.1.1 Agroenvironmentální opatření v předvstupním období do EU	21
5.1.2 Agroenvironmentální opatření v období po vstupu do EU	23
5.2 Vývoj podpory ekologického zemědělství	26
5.2.1 Podpora EZ před vstupem do EU	26
5.2.2 Podpora EZ po vstupu do EU	28
5.3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR	31
5.4 Vývoj ekologického zemědělství v Jihočeském kraji	32
5.5 Vývoj sazeb finančních podpor v ekologickém zemědělství ČR	36
5.6 Vyplacené finanční prostředky na ekologické zemědělství	38
5.7 Kombinovatelnost titulů v rámci AEO	40
6. Závěr.....	44
7. Přehled použité literatury	46
8. Seznam příloh	49

1. Úvod

Pro rozvoj a konkurenceschopnost zemědělství v České republice (ČR) je nezbytná aktivní podpora státu. Vývoj podpory zemědělství je závislý na dotační politice státu a mění se na základě různých vnitřních a vnějších vlivů, kterým byl např. vstup ČR do Evropské unie (EU) v roce 2004.

Zemědělství v ČR, svým charakterem převážně podhorského typu (jižní Čechy), je spjato s řadou dotačních titulů, a proto tato práce řeší pouze dotační politiku státu v období 2000 až 2010 se zaměřením na rozvoj venkova a podpory způsobů využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny, tzv. „Agroenvironmentální opatření“. Tato opatření podporují mimoprodukční funkci zemědělství se zachováním přírodních hodnot, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržby krajiny.

Stěžejním směrem v rámci agroenvironmentálních opatření je podpora ekologického zemědělství, které se snaží o uchování přírodních zdrojů a zlepšení kvality životního prostředí, a to v dlouhodobém časovém horizontu. Ekologické zemědělství je dynamicky se rozvíjející odvětví, které je vhodné zejména pro podhorské a horské oblasti ČR s vysokým podílem zornění půdy, kde může být plnohodnotně uplatňováno. Nově prováděné zatravnění orné půdy navrácí tyto oblasti k dřívějším přírodním a estetickým hodnotám, které pozitivně ovlivňují vodní režim krajiny a podstatně snižují riziko eroze půdy.

Podpora ekologického zemědělství a zatravnění orné půdy může být důležitým krokem k trvale udržitelnému zemědělství nejen podhorských a horských oblastí České republiky, ale i alternativou dlouhodobého kvalitativního rozvoje jižních Čech.

2. Cíl práce

Cílem práce je vyhodnocení vlivu dotační politiky státu na vývoj zemědělství ČR v období 2000 - 2010 na příkladu podpory ekologického zemědělství, a to dle těchto jednotlivých hledisek:

- Vývoj priorit v jednotlivých letech s charakteristikou koncepce agrární politiky ČR před vstupem a po vstupu do EU.
- Rozvoj podpory způsobů využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny (identifikace trendů Agroenvironmentálních opatření). Jde o shrnutí vývoje agroenvironmentálních opatření, zhodnocení podpory ekologického zemědělství před vstupem a po vstupu do EU a zjištění případného vlivu na změnu struktury půdního fondu v ČR a Jihočeském kraji. Dále je zjišťována tendence poskytování finančních podpor pro ekologické zemědělství a zkoumání případné souvislosti vývoje vyplacených finančních prostředků na podporu ekologického zemědělství, obhospodařovaných ploch a počtu podniků v ekologickém zemědělství.
- Kombinovatelnost jednotlivých titulů v rámci agroenvironmentálních opatření s důrazem na oblast zatravňování orné půdy a ekologického zemědělství.

3. Literární rešerše

3.1 Dotace

Zemědělské podniky musí obstát ve své funkci výrobní, ekonomické, ekologické, sociální, politické, příp. estetické. Do jaké míry budou úspěšné, závisí nejen na samotné aktivitě zemědělského podniku, ale i na mnoha okolnostech a vnější míře podpory. Nástrojem k dosažení stanoveného cíle jsou dotace (*Kouřilová et.al., 2009*).

V ekonomii se pojmem dotace rozumí peněžitý dar nebo daru podobná peněžítá úhrada ze strany státu (zpravidla vlády nebo zákonodárného sboru) nebo územněsprávního celku (kraj, obec nebo městská část) nějakému subjektu v zájmu snížení ceny určitého statku, jehož poskytování je ve „veřejném zájmu“ (*Kouřilová et.al., 2009*). V české legislativě se dotací rozumí peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel (*zákon č. 218/2000 Sb.*).

Dotační zdroje v oblasti zemědělství ČR lze v současné době rozdělit podle zdroje finančních prostředků na evropské dotační programy (většinou částečně kofinancované ze státního rozpočtu ČR) a na národní dotační programy (plně hrazeny ze státního rozpočtu ČR). Mezi základní dotační nástroje patří: Přímé platby, Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, Operační program Rybářství na období 2007 až 2013, dotace v rámci Společné organizace trhu, Národní dotace (slouží k podpoře restrukturalizace a zvýšení konkurenceschopnosti agrárního sektoru) a Podpůrný garanční a lesnický fond. Dobíhajícími dotacemi jsou dotace dle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., Horizontální plán rozvoje venkova 2004 - 2006, Operační program Zemědělství 2004 - 2006, LEADER ČR a SAPARD (<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace>).

Dotace naplňující cíle a strategii strukturální politiky jsou výrazněji orientovány na posílení podpory hospodaření v méně příznivých podmínkách a podpory environmentálních přínosů zemědělství (*Droběnová, 2009*), neboť zemědělská produkce ani při nedostatečné efektivnosti a ziskovosti nesmí být ukončena, protože při jejím utlumení, byť jen v určitých regionech ČR, by vznikl zásadní problém, jakým jiným způsobem zajistit péči o krajinu (*Kouřilová et.al., 2009*). Dotace se stávají

rozhodujícím faktorem pro rozvoj a udržení šetrného způsobu zemědělského hospodaření a představují tak stabilní část příjmů zemědělců. Význam dotací se neustále zvětšuje, neboť zemědělské podniky by bez přijatých dotací a podpor hospodařily se ztrátou a tím by samozřejmě neudržely kladnou rentabilitu podniků a jejich situace by se stala neudržitelná (*Kouřilová et.al., 2009*).

V této práci je hodnocena dotační politika pro podporu ekologického zemědělství včetně zatravňování orné půdy v rámci agroenvironmentálního opatření, a proto z výše uvedených dotačních nástrojů je uvažováno s nařízením vlády č. 505/2000 Sb., Horizontálním plánem rozvoje venkova 2004 - 2006 (HRDP) a Programem rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (PRV).

3.2 Agroenvironmentální opatření

Zemědělství po staletí ovlivňuje krajinu a stává se důležitým poskytovatelem nejen produkce potravin, ale také hodnot, které nejsou předmětem produkce a obchodu (*Urban a Šarapatka, 2003*). Jedná se např. o biodiverzitu, kulturní a estetickou hodnotu krajiny, kvalitní životní prostředí.

Mimoprodukční funkci zemědělství, spočívající v ochraně složek životního prostředí, podporují dle nařízení vlády č. 242/2004 Sb. tzv. „Agroenvironmentální opatření“ (AEO). Podporují takovou zemědělskou výrobu, která je šetrná k životnímu prostředí a vede k jeho zlepšení (*Metodika k NV č. 242/2004 Sb.*). *Metodika k NV č. 79/2007 Sb.* nověji uvádí, že cílem AEO je podpora způsobů využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny, podpora zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržby krajiny.

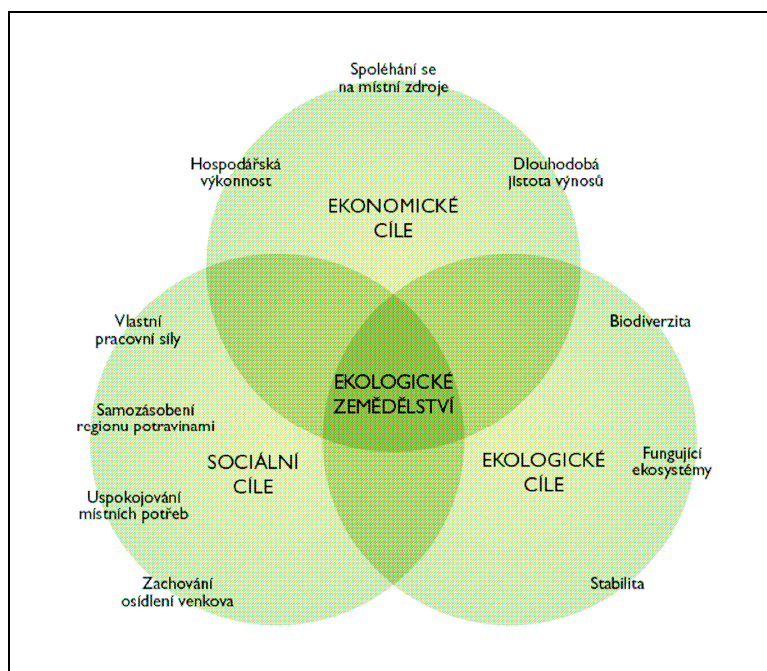
Agroenvironmentální opatření se snaží „odměňovat zemědělce za environmentální služby, které by zemědělci buď vůbec společnosti neposkytovali, nebo by je poskytovali v nedostatečné míře“ (*Urban a Šarapatka, 2003*). „Vztah zemědělců a státu tak má podobu kontraktu, ve kterém se zemědělec zavazuje za odpovídající platbu provádět aktivity (nebo některých aktivit se zdržet), které vedou k ochraně přírody, krajiny a přírodních zdrojů“ (*Urban a Šarapatka, 2003*).

Důležitou roli v rámci agroenvironmentálních opatření hrají zejména programy pro podporu ekologického zemědělství a zatravnění orné půdy.

3.3 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ) je produkční systém usilující současně o uchování a zlepšení přírodních zdrojů a kvalitu životního prostředí. Také je poskytovatelem veřejných statků a současně také specifickou metodou výroby potravinářských produktů. Snahou ekologického zemědělství je vyváženost ekonomických, ekologických i sociálních aspektů (Moudrý, 2007).

Graf 5 Multifunkční koncept ekologického zemědělství

(zdroj: M.Altieri in Ekologické zemědělství Olomouckého kraje, 2007)

Ekologické zemědělství je zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce. Pokud dochází k chovu hospodářských zvířat, dbá ekologické zemědělství jejich etologických a fyziologických potřeb v souladu s požadavky zvláštních předpisů (Moudrý, 2007).

Hlavní cíle ekologického zemědělství dle *Moudrého (2007)* jsou:

- trvalé udržení a zlepšení půdní úrodnosti
- ochrana genofondu a udržení biodiverzity
- zachování krajinných prvků a jejich harmonizace
- hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana povrchových a spodních vod před znečištěním
- efektivní využívání energie, orientace na obnovitelné zdroje
- snaha o maximální recirkulaci živin a zábrana vnosu cizorodých látek do agroekosystému
- produkce kvalitních potravin a surovin
- optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka

Legislativní normou pro ekologické systémy zemědělského hospodaření v ČR je zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a subjekt, který dle tohoto zákona chce podnikat na „ekofarmě“, musí být registrován u Ministerstva zemědělství pro pěstování rostlin nebo pro pěstování rostlin i chov zvířat. Ekofarmou se rozumí uzavřená hospodářská jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata, které slouží k ekologickému zemědělství. Na produkty a potraviny vyprodukované v ekologickém zemědělství, tzv. „bioprodukty“ a „biopotraviny“, musí být vydáno osvědčení o původu kontrolním orgánem pověřeným Ministerstvem zemědělství. V ČR se jedná o kontrolní organizace: KEZ – Kontrola ekologického zemědělství, ABCERT GmbH a Biokont CZ, s.r.o.. Po vydání osvědčení o původu, které se vydává na jeden rok, může být bioprodukt nebo biopotravina označena slovem „bio“ případně „eko“ (*Moudrý, 2007*).

V současné době je podpora ekologického zemědělství uskutečňována v rámci PRV, kdy předmětem dotace může být zemědělská půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo certifikovaném EZ s kulturou travní porost, orná půda, vinice, ovocný sad nebo chmelnice, která je evidovaná v LPIS (systém pro vedení a aktualizaci evidence půdy dle uživatelských vztahů). Žadatel musí být registrován v systému ekologického zemědělství a plnit na celé výměře zemědělské půdy zařazené do systému EZ podmínky příslušných nařízení a zákonů. Při žádosti na travní porosty v rámci titulu EZ musí být splněna podmínka stanovené intenzity chovu hospodářských zvířat nejméně

0,2 VDJ (velká dobytčí jednotka) na ha travního porostu a nejvýše 1,5 VDJ na ha zemědělské půdy. O zařazení do titulu EZ může být podána žádost na zemědělsky obhospodařovanou půdu s minimální výměrou 0,5 ha (*Metodika k NV 79/2007 Sb.*)

Ekologické zemědělství se vyznačuje vyšší potřebou lidské práce, a proto je vhodné pro marginální oblasti, kde může napomoci s obnovou venkova (*Ekologické zemědělství Olomouckého kraje, 2007*). Je vnímáno jako jedno z možných řešení problémů vyliďňování venkova a odlivu pracovníků ze zemědělské prvovýroby (*MZe – Zpráva o stavu zemědělství ČR, 2006*).

3.4 Zatravňování orné půdy

Venkovská krajina dříve bývala mozaikou vesnic, polí, trvalých travních porostů a lesů. Zejména od druhé poloviny dvacátého století dochází ke změně mozaikové krajiny na zemědělsko-průmyslovou krajinu, při které je preferováno zcelování pozemků, intenzifikace zemědělství a snaha o uplatnění velkovýroby i v horských a podhorských oblastech (*Urban a Šarapatka, 2003*). Tyto negativní změny způsobily neúměrné zvýšení podílu orné půdy hlavně v podhorských a horských oblastech s rizikem vodní eroze na svažitéch pozemcích a ztrátou retenční schopnosti krajiny.

Nově prováděné zatravňování takto vzniklé orné půdy navrácí zejména méně příznivé oblasti k původnímu rázu krajiny. Má i pozitivní vliv na zpomalení odtoku vody z krajiny, snížení rizika eroze půdy, zvyšuje biologickou různorodost a ekologickou stabilitu krajiny (*HRDP, 2004*). Při zakládání travních porostů je nejlépe využívat vhodné místní krajové odrůdy trav a ekotypů (*Šoch, 2009*).

Travní porosty jsou dnes doménou především horských a podhorských oblastí, neboť jejich plochy vzrůstají především se zvyšující se nadmořskou výškou (*Šoch, 2009*), stejně jako ekologické zemědělství. Dle *Šocha (2009)* je nárůst dalších ploch trvalých travních porostů více než pravděpodobný, protože vůči státům Evropské unie je v ČR stále vysoké procento zornění.

V současnosti pro účely poskytnutí příspěvku na zatravňování orné půdy v rámci Programu rozvoje venkova musí být půdní blok/díl nebo jeho část ke dni podání žádosti zařazen v LPIS s kulturou orná půda a splňovat alespoň jedno z kritérií:

- střední svažitost je vyšší než 10 stupňů
- alespoň na 50 % výměry bloku/dílu se vyskytuje půda mělká, písčitá, velmi těžká nebo podmáčená
- jakákoliv část půdy se nachází v LFA (méně příznivé oblasti)
- minimálně 50 % výměry půdního bloku/dílu se nachází v dusičnany zranitelné oblasti
- půdní blok/díl je vzdálen 25 m od útvaru povrchových vod (pouze při zatravnění podél vodních útvarů)

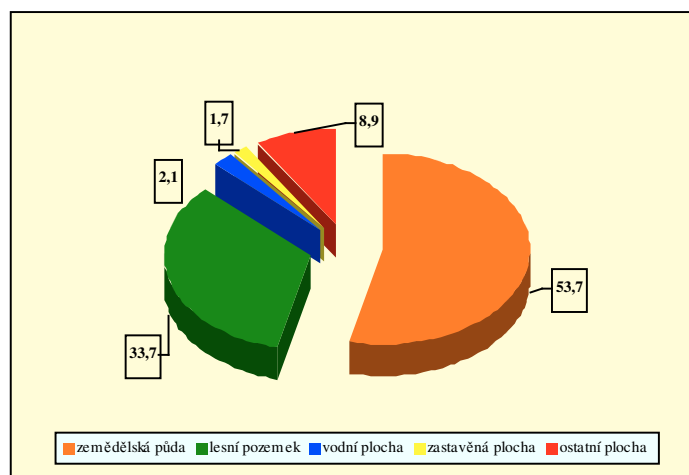
Zařazení do titulu může být podáno souhrnně na nejméně 1 ha s minimální výměrou jednoho půdního bloku/dílu zatravnění 0,1 ha (*Metodika k NV 79/2007 Sb.*).

3.5 Charakteristika území

3.5.1 Charakteristika území ČR

Česká republika je středoevropským státem o celkové rozloze 7 886 492 ha. Z celkové plochy území leží 61 % v nadmořské výšce nad 400 m n.m.. Z celoevropského hlediska má charakter horské až podhorské oblasti a přibližně polovina zemědělského půdního fondu se nachází v LFA (*PRV, 2007*). Z celkové rozlohy ČR tvoří zemědělská půda s výměrou 4 238 975 ha podíl 53,7 % (*ČÚZK, 2010*). Podíl zemědělské půdy a nezemědělských pozemků je uveden v grafu 1.

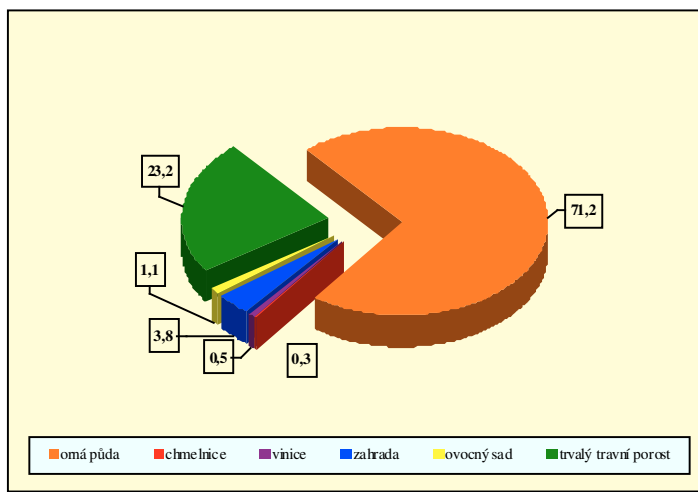
Graf 1 Podíl zemědělské půdy a nezemědělských pozemků v ČR v roce 2009 (v %)

(zdroj: ČÚZK - Souhrnné přehledy o půdním fondu, 2010)

Ze zemědělské půdy tvoří orná půda s výměrou 3 016 858 ha podíl 71,2 %. Podílový stav zemědělské půdy k 31.12.2009 je uveden v grafu 2.

Graf 2 Rozdělení zemědělské půdy v roce 2009 (v %)

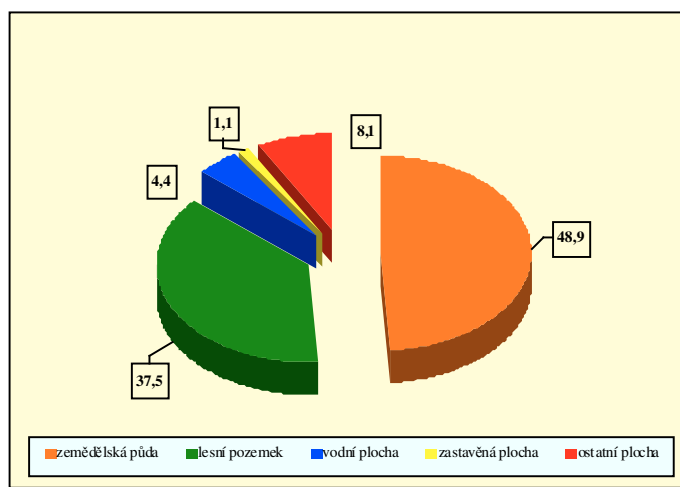

(zdroj: ČÚZK - Souhrnné přehledy o půdním fondu, 2010)

3.5.2 Charakteristika území Jihočeského kraje

V rámci České republiky, která je členěna na 14 samosprávných krajů, má kraj Jihočeský k 31.12.2009 celkovou rozlohu 1 005 680 ha, ze které zemědělská půda tvoří 492 534 ha, lesní pozemek 377 078 ha, vodní plocha 43 840 ha, zastavěná plocha 10 587 ha a ostatní plocha 81 640 ha (ČÚZK, 2010).

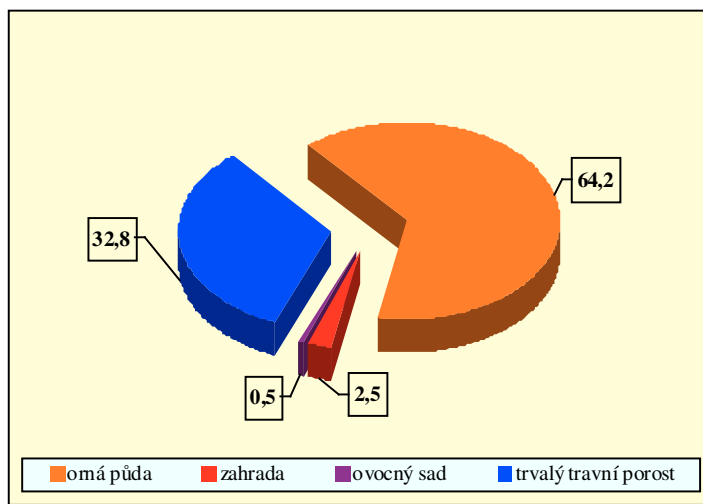
Graf č.3 Podíl zemědělské půdy a nezemědělských pozemků v Jihočeském kraji v roce 2009 (v %)

(autor, dle údajů ČÚZK - Souhrnné přehledy o půdním fondu, 2010)

Podíl zemědělské půdy a nezemědělských pozemků v Jihočeském kraji je uveden v grafu 3. Zemědělská půda se skládá z orné půdy 316 207 ha, zahrad 12 376 ha, ovocných sadů 2 287 ha a TTP (trvalé travní porosty) 161 664 ha. Podílový stav zemědělské půdy k 31.12.2009 je uveden v grafu 4.

Graf č.4 Rozčlenění zemědělské půdy v Jihočeském kraji v roce 2009 (v %)

(autor, dle údajů ČÚZK - Souhrnné přehledy o půdním fondu, 2010)

3.6 Koncepce agrární politiky

Základním dokumentem agrární politiky v období 2000-2004 byla Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 49 ze dne 12. ledna 2000 a předpokládala dvě základní časové etapy: první etapa, Revitalizace (období 1999 - 2001), zaměřená na zotavení a stabilizaci agrárního sektoru a na institucionální přípravu vstupu do EU. Druhá etapa, Adaptace (období 2002 - 2004), směřující k co nejrychlejšímu plošnému přizpůsobení agrárního sektoru ČR podmínkám Společné zemědělské politiky (SZP) ve všech oblastech. Etapy byly postaveny na 4 pilířích:

- Pilíř A - Regulace trhu a podpora příjmů
- Pilíř B - Environmentální opatření
- Pilíř C - Modernizace a transformace podniků
- Pilíř D - Obecné služby a příprava na vstup do Evropské unie

Cílem koncepce bylo dosažení konkurenceschopnosti českého zemědělství vůči EU, stabilizace agrárního sektoru a zabezpečení environmentálních funkcí zemědělství při respektování mezinárodních závazků ČR (*HRDP, 2004*).

Vstupem do EU v roce 2004 se agrární politika řídí Koncepcí agrární politiky ČR pro období po vstupu ČR do EU, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 584 ze dne 9. června 2004. Základní podmínky ČR v oblasti zemědělství po vstupu do EU vycházejí z přístupové smlouvy mezi ČR a EU podepsané v Aténách (duben 2003), z reformy SZP (říjen 2003) a z dalších legislativních opatření EU ve vztahu k životnímu prostředí, bezpečnosti potravin apod. Podmínky Společné zemědělské politiky jsou vztaženy k produkčním limitům, k úrovni a podmínkám distribuce přímých plateb a k celkovému objemu a orientaci strukturálních podpor. Z větší části tyto podmínky budou platit do doby vyrovnání úrovně přímých plateb v ČR s úrovní přímých plateb pro stávající země EU, tj. nejpozději do roku 2012/2013. Hlavní cíle sledované reformou SZP jsou následující: zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, rozvoj tržně orientovaného a udržitelného zemědělství, posílení rozvoje venkova, zlepšení bezpečnosti a kvality potravin, pohody zvířat a vztahu zemědělství k životnímu prostředí (*Koncepce agrární politiky, 2000*).

Ve vztahu k opatřením reformy SZP rozlišujeme z časového hlediska pro koncepci zemědělské politiky ČR tři základní etapy: první etapa, Vstupní (období 2004 - 2006), uplatňující zjednodušený systém přímých plateb (SAPS - Single Area Payment Scheme), s možností doplňujících národních přímých plateb (CNDP - Complementary National Direct Payments) a s uplatněním zásad správné zemědělské praxe. Druhá etapa, Přizpůsobení (období 2007 - 2010), předpokládaného reálného vyrovnání úrovně přímých plateb v ČR s EU-15 s transformací systému přímých plateb (SAPS) na reformní systém SPS (Single Payment Scheme), s možností uplatňování komplexní křížové podmínky (*cross compliance*) poskytování přímých plateb. Třetí etapa, Vyrovnání (období 2011 - 2013), reálného vyrovnání úrovně přímých plateb ČR s EU-15 s uplatňováním systému SPS, *cross compliance* a modulace podpor (*Koncepce agrární politiky, 2003*). Každá etapa se člení shodně na pilíře:

- Pilíř I Podpora příjmů zemědělců a snižování rizikovosti zemědělské výroby
- Pilíř II Podpora ochrany životního prostředí

- Pilíř III Podpora restrukturalizace podniků agrárního sektoru a rozvoje venkova

Koncepce agrární politiky ČR na období 2004 - 2013 podstatně posiluje environmentální, sociální a ekonomické principy trvale udržitelného zemědělství při zohlednění jeho specifických podmínek (*Bínek a Svobodová, 2009*).

4. Metodika

Základní metodou získávání podkladových dat a informací byla obsahová analýza odborných prací a dokumentů týkajících se státní podpory zemědělství v letech 2000 - 2010. Pozornost byla přitom soustředěna na porovnání stavu před vstupem a po vstupu České republiky do EU.

Analyzována byla odborná literatura, vládní nařízení, Horizontální plán rozvoje venkova ČR, Program rozvoje venkova, souhrnné přehledy o půdním fondu, statistická šetření ekologického zemědělství a odborné práce zaměřené k této problematice.

Na tomto základě byl:

- zpracován charakter současného podílu a členění zemědělské půdy na území ČR a Jihočeského kraje, včetně zmapování koncepce agrární politiky
- porovnán a hodnocen vývoj agroenvironmentálních opatření
- analyzován vývoj podpory ekologického zemědělství po roce 2000 a zjišťována případná změna struktury půdního fondu a podílového zastoupení ploch v ekologickém hospodaření
- analyzován podíl zastoupení Jihočeského kraje v systému ekologického zemědělství
- hodnocen vývoj poskytovaných sazeb a vyplacených státních finančních podpor ekologického zemědělství v ČR
- analyzována kombinovatelnost titulů v rámci agroenvironmentálního opatření

Závěrem bylo provedeno souhrnné zhodnocení vlivu dotační podpory státu na vývoj ekologického zemědělství v České republice.

5. Výsledky a diskuse

5.1 Vývoj agroenvironmentálních opatření

5.1.1 Agroenvironmentální opatření v předvstupním období do EU

Agroenvironmentální opatření byla v ČR prováděna již v předvstupním období na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství a příslušných prováděcích nařízení, v podobě programů podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství. Jednalo se zejména o programy podpory ekologického zemědělství, údržby travních porostů a zatravnění.

V roce 2000 jím bylo nařízení vlády č. 344/1999 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí (účinnost od 01.01.2000, zrušeno 01.01.2001). Podle tohoto nařízení byly podporovány programy pomoci méně příznivým oblastem:

- údržba zemědělských pozemků přispívající k údržbě krajiny v náležitém stavu podle zvláštních právních předpisů
- vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření žadatele ekologickým způsobem
- vápnění zemědělských pozemků s ornou půdou s půdní reakcí do 5,5 pH
- hnojení zemědělských pozemků s ornou půdou organickými hnojivy
- změna struktury zemědělské výroby zatravněním zemědělských pozemků s ornou půdou
- změna struktury zemědělské výroby založením porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělských pozemcích včetně údržby takto vzniklých porostů
- změna struktury zemědělské výroby zalesněním pozemků včetně ochrany lesních porostů takto vzniklých do jejich zajištění
- založení prvků územních systémů ekologické stability krajiny
- odbahnění a obnova funkce rybníků na zemědělských pozemcích v méně příznivé oblasti

Rokem 2001 vstoupilo v platnost nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterými se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, program pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování (účinnost od 1.1.2001). Toto nařízení vlády

se stalo hlavním nástrojem podpory venkovského rozvoje a udržení stability podhorských a horských oblastí před vstupem do EU. Vládním nařízením došlo ke změně vymezení méně příznivých oblastí a byl zaveden vyrovnávací příspěvek do těchto vymezených méně příznivých oblastí vyplácený pouze na trvalé travní porosty, čímž byl činěn tlak na vyšší míru zatravnění a tím snížení míry zornění v těchto oblastech. Byly vymezeny méně příznivé oblasti ve stanovených katastrálních územích, které byly členěny na: horské oblasti 1. a 2. typu, ostatní méně příznivé oblasti 1. až 4. typu, oblastí se specifickými omezeními 1. a 2. typu. Dále k těmto méně příznivým oblastem náležely zemědělské pozemky ve velkoplošných zvláště chráněných územích v 1. až 3. zóně národního parku nebo chráněné krajinné oblasti nenacházející se ve vymezených katastrálních územích. Podpůrné programy dle tohoto nařízení vlády byly:

- program podpory méně příznivých oblastí
- podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství a k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, které se dále členily na:
 - agroenvironmentální programy
 - podpůrné programy podpory na podporu zemědělských aktivit zaměřených na ochranu složek životního prostředí v zemědělství
 - podpůrné programy podpory na podporu změny struktury zemědělské výroby

V rámci podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství byly agroenvironmentální programy určeny k podpoře zatravnění zemědělských pozemků, údržbě travních porostů pastevním chovem hospodářských zvířat a k částečnému vyrovnání ztrát v rámci ekologického zemědělství (*NV č. 505/2000 Sb.*). Struktura programů dle tohoto nařízení vlády je uvedena v Příloze č. 1.

Oddělení dotačních podmínek pro podnikání v produkčních a marginálních oblastech bylo řešeno v nařízení vlády č. 86/2001 Sb., které stanovovalo podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu. Za uvedení půdy do klidu bylo považováno i trvalé zatravnění orné půdy nebo zalesnění zemědělských pozemků (*HRDP, 2004*).

Důležitým nástrojem EU v předvstupním období byl Program SAPARD, jehož cílem bylo přispět k zavádění práva EU v oblasti společné zemědělské politiky

a řešit prioritní a specifické problémy spojené s trvale udržitelnými změnami v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí. Program SAPARD byl v ČR zahájen v dubnu roku 2002 a ukončen proplácením projektů v listopadu 2005, kdy byla celá alokace let 2000 až 2003 vyčerpána. Priority a opatření programu SAPARD byly následující:

- Priorita I.: Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu:

Opatření:

- investice do zemědělského majetku
- zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu
- zlepšení struktur pro kontrolu kvality, kvalitu potravin a ochranu spotřebitele
- meliorace a pozemkové úpravy

- Priorita II.: Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí:

Opatření:

- obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury
- rozvoj a diverzifikace hospodářských činností, zajišťující rozmanitost činností a alternativní zdroje příjmu
- metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny

- Priorita III.: Podmínky pro plné využití Plánu SAPARD:

Opatření:

- zlepšování profesního vzdělávání
- technická pomoc

Pilotním agroenvironmentálním opatřením bylo v rámci Priority II. opatření „Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny“ (*Závěrečná zpráva o programu SAPARD, 2006*). Schéma struktury priorit a opatření programu SAPARD jsou uvedeny v Příloze č. 2.

5.1.2 Agroenvironmentální opatření v období po vstupu do EU

Vstupem ČR do EU v roce 2004 byla přijata Společná zemědělská politika EU s výraznou dotační politikou, regulací agrárního trhu a ochranou společného trhu EU.

V systému podpor hlavní úlohu hrají přímé platby, tržní opatření v rámci společné organizace trhů, národní platby (STATE AID), národní doplňkové platby (TOP-UP) a nástroje podpory multifunkčního zemědělství a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova. Realizace probíhala prostřednictvím Operačního programu Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství (OP Zemědělství) zaměřeného především na podporu investičních akcí realizovaných v zemědělství a prostřednictvím Horizontálního plánu rozvoje venkova, který podporoval trvale udržitelný rozvoj zemědělství a jeho přírodních zdrojů (*Droběnová, 2009*).

V rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006 byla mimoprodukční funkce zemědělství podporována prostřednictvím podpory hospodaření v méně příznivých oblastech, ve zvláště chráněných územích, údržbou krajiny pastvou hospodářských zvířat, ekologického zemědělství, zatravnování, zalesňování a pěstování rychle rostoucích dřevin (*Droběnová, 2009*). Realizace HRDP byla realizována prostřednictvím opatření:

- předčasné ukončení zemědělské činnosti
- méně příznivé oblasti a oblasti s ekologickými omezeními
- agroenvironmentální opatření
- lesnictví
- zakládání skupin výrobců
- technická pomoc

Schéma struktury opatření, podopatření a titulů HRDP jsou uvedeny v Příloze č. 3. Ve vazbě na HRDP a zákon č. 252/1007 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů bylo vydáno prováděcí nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálních opatření), prostřednictvím něhož jsou uplatňována agroenvironmentální opatření v období 2004 až 2006. Účast v opatření je podmíněna závazkem plnění stanovených podmínek po dobu pětiletého období (*PRV, 2007*). Agroenvironmentální programy v tomto nařízení vlády zahrnovaly podopatření: ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů, péče o krajinu, osevní postup v ochranných zónách jeskyní, integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné.

Jedním z nosných směrů agrární politiky EU na období 2007-2013 je udržitelný rozvoj venkovských regionů, který byl v ČR aplikován Národním strategickým plánem pro rozvoj venkova ČR pro období 2007-2013, jehož naplnění je realizováno Programem rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 (Šoch, 2009).

Program rozvoje venkova je programový dokument pro poskytování dotací na zemědělství a rozvoj venkova v letech 2007 - 2013, které jsou spolufinancovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a ze státního rozpočtu. Cílem PRV je rozvoj venkovského prostoru formou trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, dále zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Oblasti podpor jsou členěny na jednotlivé osy:

- Osa I: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- Osa II: Zlepšování životního prostředí a krajiny
- Osa III: Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova
- Osa IV: Leader

Osy jsou dále členěny na opatření, která jsou zaměřena již na konkrétní oblast podpory. Přehled os a opatření PRV je uveden v Příloze č. 4.

Agroenvironmentální opatření jsou stěžejním opatřením Osy II, které jsou prováděny nařízením vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření. Základní podmínkou pro poskytování finanční podpory dle tohoto nařízení je uzavření pětiletého závazku. AEO se člení na tři podopatření:

- postupy šetrné k životnímu prostředí
- ošetřování travních porostů
- péče o krajinu

V rámci podopatření Postupy šetrné k životnímu prostředí je podporován titul ekologické zemědělství. V podopatření Péče o krajinu je podporován titul zatravňování orné půdy. Struktura nařízení vlády je znázorněna v Příloze č. 5.

S podporou AEO je dle *Urbana a Šarapatky (2003)* nutno počítat i v budoucnosti, neboť je považováno za stěžejní opatření v prosazování politiky rozvoje venkova v EU.

5.2 Vývoj podpory ekologického zemědělství

5.2.1 Podpora EZ před vstupem do EU

V ČR byly dotace pro podporu ekologického zemědělství zavedeny již v roce 1990, ale od roku 1992 byly dotace pro tento druh hospodaření bez náhrady zrušeny (*Urban a Šarapatka, 2003*). Rokem 1998 byly dotace opět zavedeny a vytvořily předpoklad dalšího rozvoje ekologického hospodaření.

Státní podpora pro EZ od roku 1998 a až do roku 2003 byla poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. V letech 1998, 1999 a 2000 byla výše platby založena na bodovém systému, přičemž hodnota bodu záležela na celkovém rozpočtu pro daný rok a počtu hektarů žádajících o podporu. Od roku 2001 s platností nařízení vlády č. 505/2000 Sb. byla zavedena fixní platba na hektar (*MZe - Ročenka EZ, 2010*).

Údaje o vývoji ekologického zemědělství před vstupem do EU v letech 1991 až 2003 jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1 Vývoj počtů podniků v EZ a výměry zemědělské půdy v EZ v letech 1991 až 2003

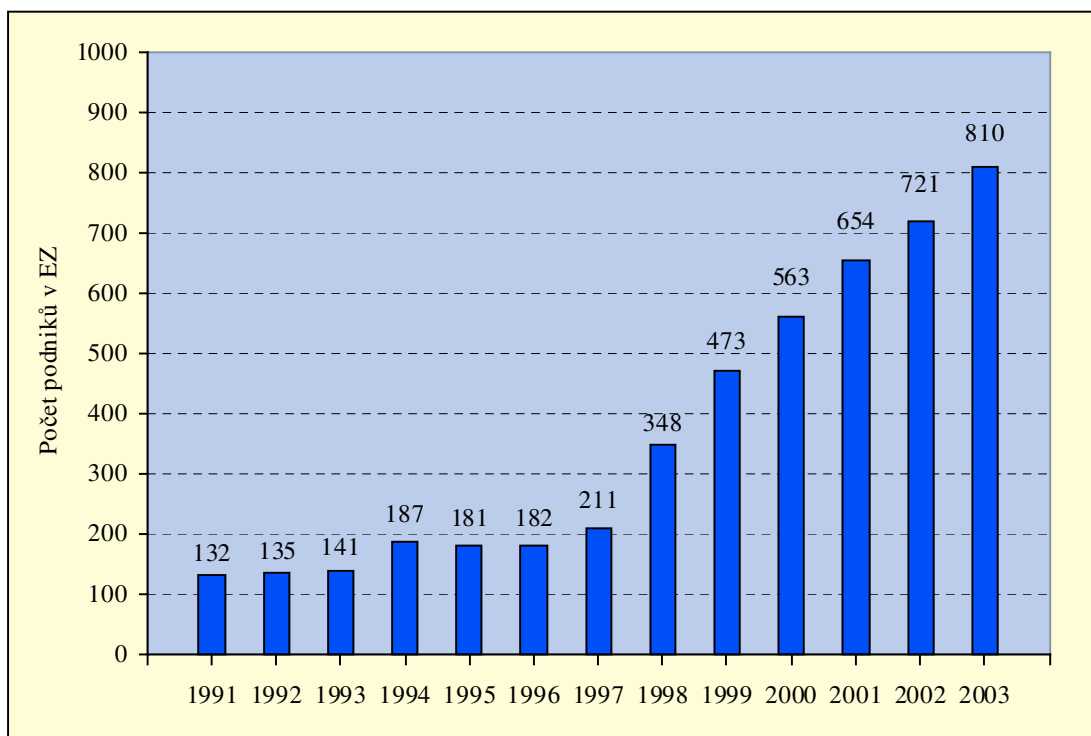
Rok	Počet podniků v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (v ha)	Podíl EZ z celkové plochy (v %)
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	218 114	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97

(zdroj: MZe - Ročenka EZ, 2010)

Dle *Urbana a Šarapatky (2003)* bylo hlavní příčinou velkého nárůstu ekologicky obhospodařovaných ploch v ČR znovuzavedení dotace v roce 1998. Stejného názoru je i *Vitásková (2009)* s tvrzením, že k největšímu nárůstu EZ došlo mezi lety 1997-2003 hlavně díky obnovení státní podpory pro EZ.

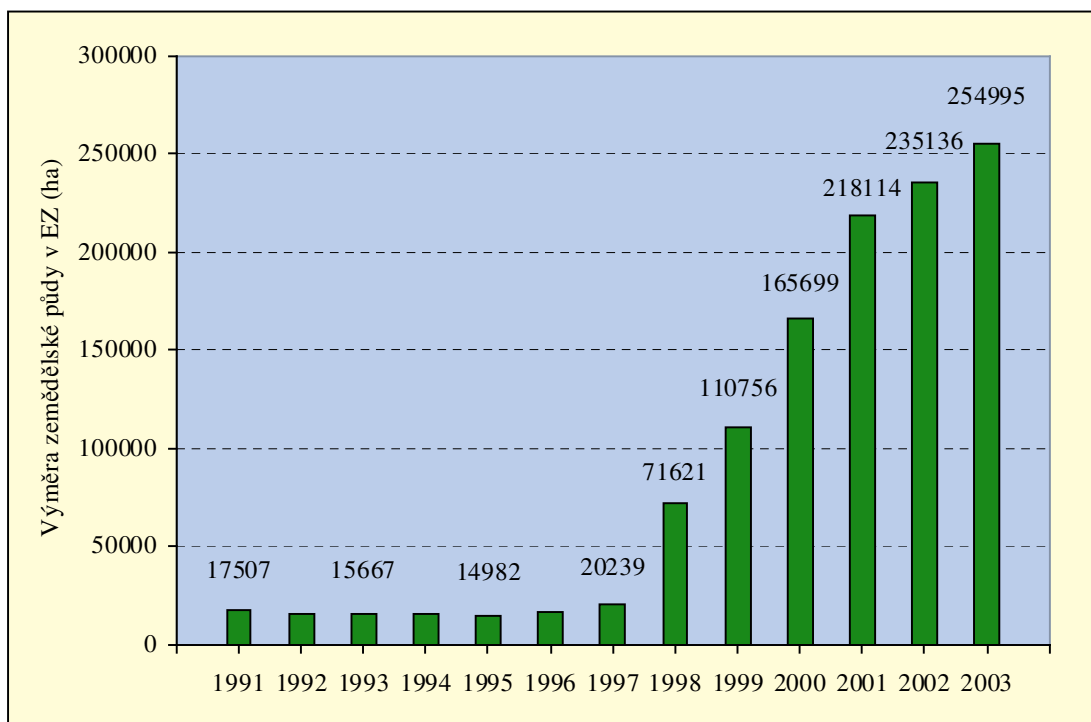
Dotiční politika státu pravděpodobně podstatně ovlivnila rozvoj ekologického zemědělství, neboť v letech 1993-1997, kdy nebyla poskytována dotace, sice počet ekozemědělců pozvolna stoupl (graf 6), ale výměra zemědělské půdy v EZ spíše stagnovala (graf 7). Rok 1998 znamenal meziroční nárůst počtu zemědělců o 65 % a výměra půdy v EZ byla zvýšena dokonce o cca 354 %. V dalším období nárůst pokračoval ve všech uvedených hodnotách. *Urban a Šarapatka (2003)* dále uvádějí, že „Ekologické zemědělství v ČR je však převážně doménou horských a podhorských podniků na trvalých travních porostech, zaměřených zejména na údržbu krajiny“.

Graf 6 Počet podniků v EZ v předvstupním období 1991 až 2003

(autor, dle údajů MZe - Ročenka EZ, 2010)

Graf 7 Vývoj ploch v EZ v předvstupním období 1991 až 2003 (v ha)

(autor, dle údajů MZe - Ročenka EZ, 2010)

5.2.2 Podpora EZ po vstupu do EU

Po vstupu ČR do EU v letech 2004 až 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“, který byl zpracován již dle pravidel EU (nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu). Ekologické zemědělství bylo jedním z titulů podporovaných v rámci Agroenvironmentálních opatření a podrobné podmínky poskytování dotací do EZ byly stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění AEO, ve znění pozdějších předpisů. V tomto období mohli ekologičtí zemědělci využívat také zvýhodněné bodové bonifikace při podpoře z „Operačního programu Zemědělství“ (MZe - Ročenka EZ, 2010).

Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Podpora je prováděna v rámci AEO z titulu ekologického zemědělství. V rámci PRV mohou subjekty registrované v EZ čerpat od roku 2007 bodové zvýhodnění i u jiných opatření Osy I a III. V Ose I byli ekologičtí zemědělci bodově zvýhodněni v rámci opatření „Modernizace zemědělských podniků“ a „Zahájení činnosti mladých zemědělců“, v Ose III v rámci opatření „Podpora cestovního ruchu“ (agroturistika) a „Diverzifikace činností nezemědělské povahy“. Dále mohou ekologičtí zemědělci čerpat finanční prostředky z národních dotací dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, kdy je od roku 2009 rozšířen o dotační titul „1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů“ i na výsadbu ekologických ovocných sadů (MZe - Ročenka EZ, 2010).

Údaje o vývoji ekologického zemědělství po vstupu do EU za roky 2004 až 2009 jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka č. 2 Vývoj počtů podniků v EZ a výměry zemědělské půdy v EZ v letech 2004 až 2009

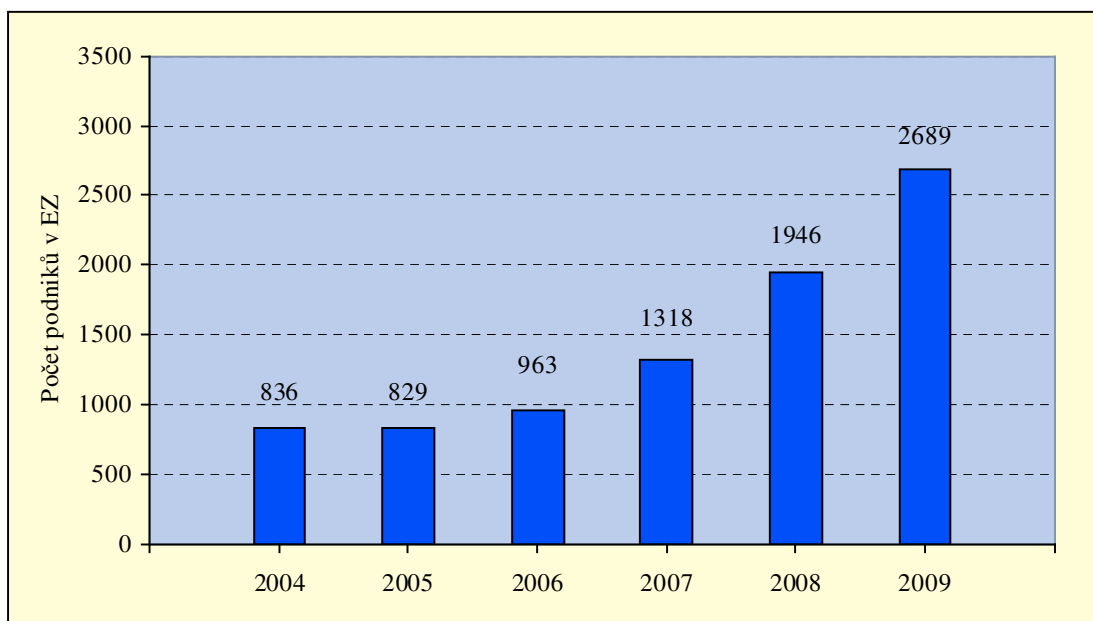
Rok	Počet podniků v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (v ha)	Podíl ze zem. půdního fondu (v %)
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1 318	312 890	7,35
2008	1 946	341 632	8,04
2009	2 689	398 407	9,38

(zdroj: MZe - Ročenka EZ, 2010)

Z celkové zemědělské půdy ČR o výměře 4 238 975 ha je celková plocha využívaná v EZ 398 407 ha, orná půda 44 906 ha, TTP 329 232 ha a trvalé kultury 4 331 ha.

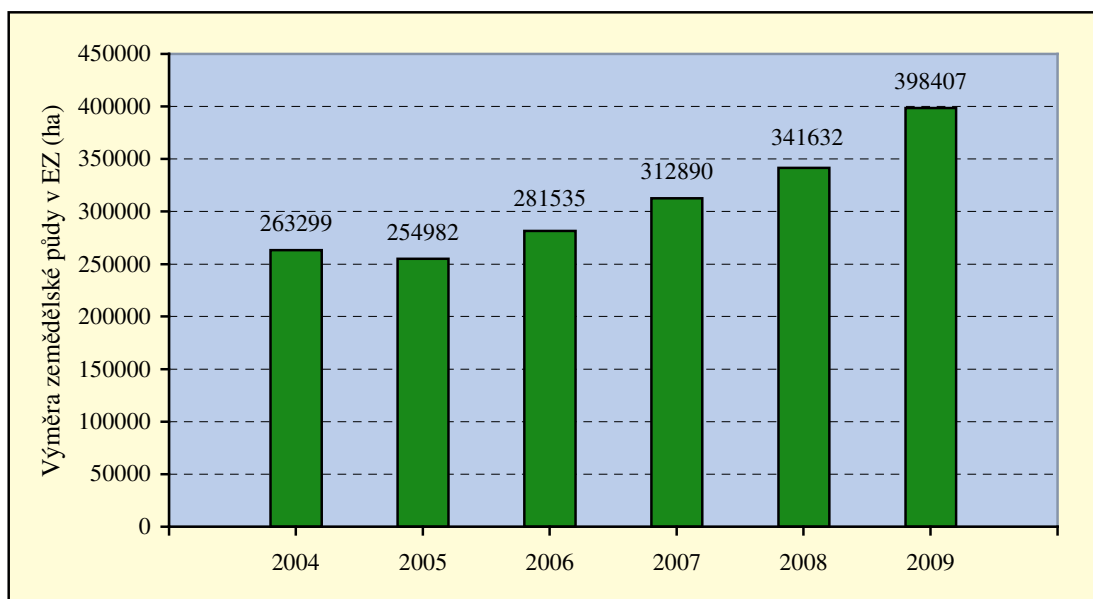
V období 2004-2006 hodnoty počtu ekologických zemědělců (graf 8) a výměry zemědělské půdy (graf 9) víceméně spíše stagnovaly, ale rok 2007 znamenal nárůst počtu ekozemědělců o 37 % a výměry zemědělské půdy v EZ o 11 %. Další roky znamenají meziroční nárůst o 48 %, respektive 38 % hospodařících zemědělců a 9 %, respektive 17 % ve výměře zemědělské půdy.

Graf 8 Počet podniků v EZ po vstupu do EU v období 2004 až 2009

(autor, dle údajů MZe -Ročenka EZ, 2010)

Graf 9 Vývoj ploch v EZ po vstupu do EU za období 2004 až 2009 (v ha)

(autor, dle údajů MZe -Ročenka EZ, 2010)

Ekologické hospodaření je nejvíce zastoupené v horských a podhorských oblastech na trvalých travních porostech, a proto lze malý pohyb hodnot v období 2004 - 2006 přičítat sazbě dotace na TTP ve výši 1 100,- Kč/ha, která zůstávala stále stejná, a oproti letům 2001-2003 byla jen nepatrně vyšší. Nárůst počtu ekozemědělců v roce 2007

byl pravděpodobně zapříčiněn zvýšením sazby o 78 % na částku 1 954 Kč/ha. V roce 2008 a 2009 sazba dotace zůstávala zhruba stejná, ale byly zavedeny různé bonifikace pro ekologické hospodaření.

Dle MZe (*Ročenka EZ, 2010*) je za razantním zvýšením zájmu o ekologické zemědělství zejména zvýšená bonifikace ekozemědělců v rámci Programu rozvoje venkova.

5.3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Vývoj struktury výměry půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR je uveden v tabulce 3 a 4.

Tabulka 3 Vývoj struktury výměry půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (ha)

Plochy půdního fondu v EZ	2000	2001	2002	2003	2004
Orná půda	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694
TTP	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379
Trvalé kultury	462	963	898	928	1 170
Celková zemědělská plocha	165 462	215 760	232 358	252 248	256 243
Ostatní plochy	237	2 354	2 778	2 747	7 056
Celková plocha	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299

(zdroj: MZe -Ročenka EZ, 2010)

Tabulka 4 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (ha)

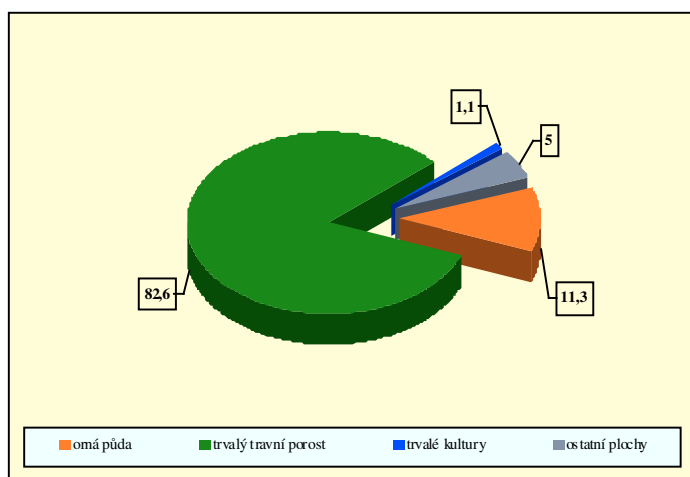
Plochy půdního fondu v EZ	2005	2006	2007	2008	2009
Orná půda	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906
TTP	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232
Trvalé kultury	820	1 196	1 870	3 105	4 331
Celková zemědělská plocha	231 542	256 865	289 274	319 879	378 469
Ostatní plochy	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937
Celková plocha	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406

(zdroj: MZe - Ročenka EZ, 2010)

Státní dotační politika podpory ekologického zemědělství v ČR přispěla k restrukturalizaci zemědělství především v horských oblastech, kde došlo k výraznému snížení ploch orné půdy zatravněním s využitím půdy pro chov skotu bez tržní produkce mléka (*Moudrý, 2007*).

Dle statistických údajů Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) z plochy zemědělské půdy v EZ tvořily v roce 2009 trvalé travní porosty suverénně největší podíl 82,6 %. Následovány byly podstatně menšími podíly orné půdy, trvalých kultur a ostatní ploch (ÚZEI, 2010). Podílové zastoupení ekologických ploch v roce 2009 je uvedeno v grafu 10.

Graf 10 Podílové zastoupení ekologických ploch dle užití půdy v ČR v roce 2009

(autor, dle údajů ÚZEI - Statistická šetření EZ, 2010)

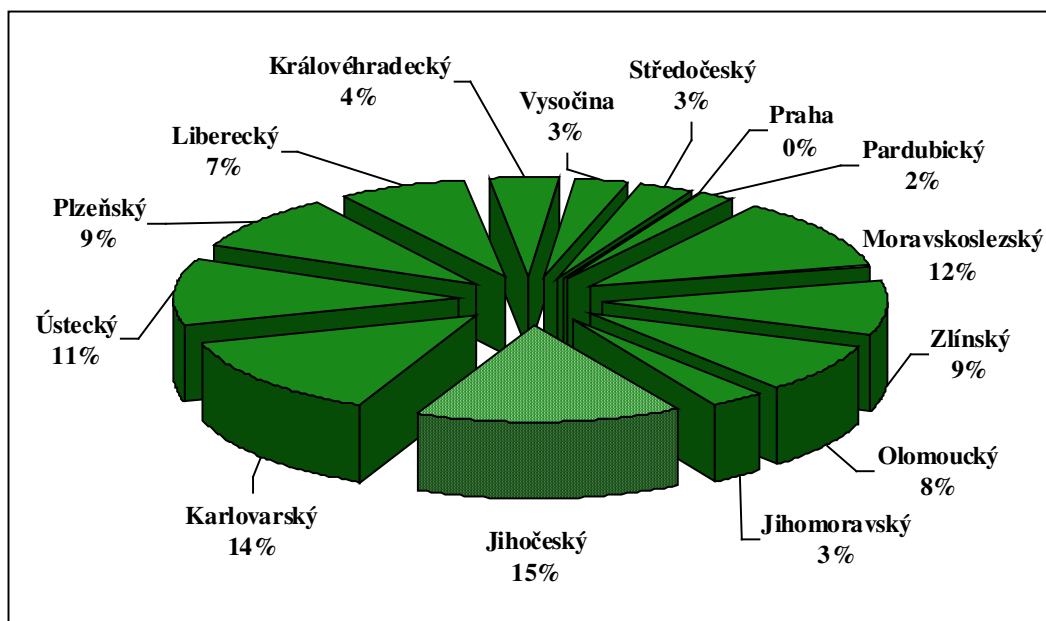
Ekologické zemědělství v ČR je hospodaření převážně využívající trvalé travní porosty, čímž dle *Moudrého (2007)* plní především environmentální mimoprodukční funkci, tj. údržbu krajiny.

5.4 Vývoj ekologického zemědělství v Jihočeském kraji

Údaje o hospodaření v ekologickém zemědělství dle jednotlivých krajů jsou vedeny až od roku 2005. Podílový stav z celkové obhospodařované plochy v EZ podle krajů v ČR je uveden v grafu 11.

Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých oblastech Jihočeského, Karlovarského a Moravskoslezského kraje (ÚZEI, 2010). V celkové výměře v ČR ekologicky obhospodařované půdy v roce 2009 je na prvním místě Jihočeský kraj o celkové ploše 59 775 ha, druhý je Karlovarský kraj o ploše 57 657 ha a na třetím místě je Moravskoslezský kraj o ploše 46 802 ha (*MZe-Ročenka EZ, 2010*).

Graf 11 Podíl krajů na celkové ploše v EZ v roce 2009

(zdroj: MZe - Ročenka EZ, 2010)

Statistické údaje o počtu podniků a obhospodařované plochy v EZ v Jihočeském kraji v letech 2005 až 2009 jsou uvedeny v tabulce 5.

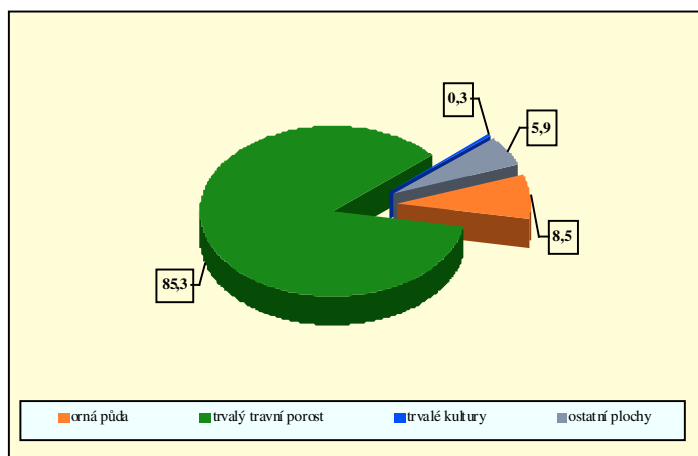
Tabulka č 5 Vývoj počtů podniků a výměry půdy v EZ v Jihočeském kraji

Rok	Počet podniků celkem	Celková plocha v EZ (v ha)
2005	102	cca 28 800
2006	123	35 073
2007	170	42 447
2008 *	225	48 712
2009	346	59 775

* Stav k 31.7.2008 (zdroj: MZe - EZ v ČR ročenka, 2006; MZe-Ročenka EZ, 2008-2010)

V počtu ekofarek je na prvním místě mezi kraji ČR opět Jihočeský kraj s počtem 346 ekofarek, druhý kraj Zlínský má 280 ekofarek, třetí v řadě s počtem 257 ekofarek je Plzeňský kraj. Z celkové zemědělské půdy Jihočeského kraje o výměře 492 534 ha je celková plocha v EZ 59 775 ha, orná půda 5 053 ha, TTP 50 976 ha a trvalé kultury 180 ha (ÚZEI, 2010).

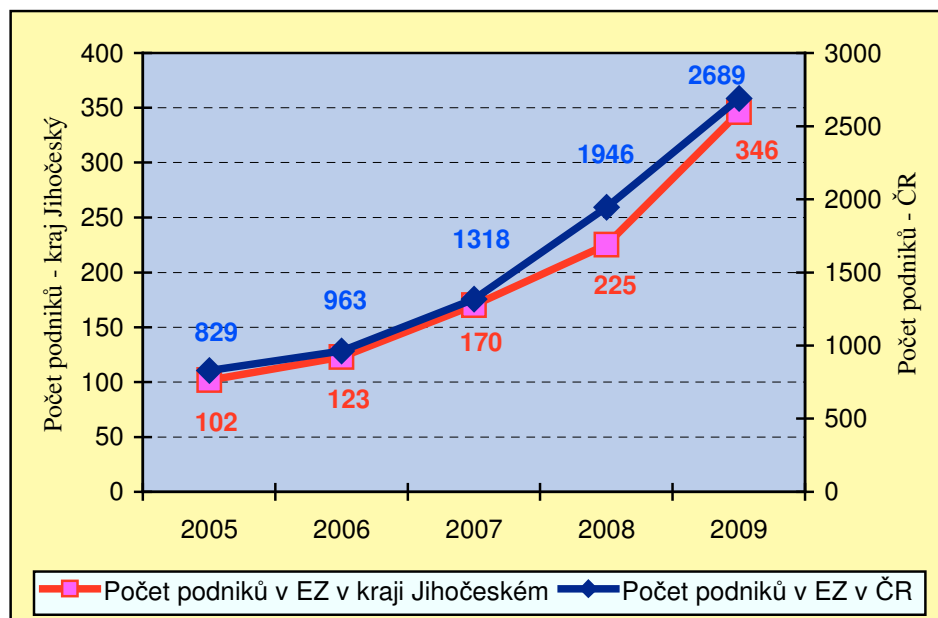
Graf 12 Podílové zastoupení ekologických ploch dle užití půdy v kraji Jihočeském

(autor, dle údajů ÚZEI - Statistická šetření EZ, 2010)

Jihočeský kraj v podílovém zastoupení ekologických ploch kopíruje vývojový stav poplatný v ČR s větším podílem TTP 85,3 %, oproti ČR 82,6 % a menším podílem orné půdy 8,5 %, oproti 11,3 % v ČR.

Graf 13 Vývoj růstu počtu podniků v EZ v Jihočeském kraji a celé ČR

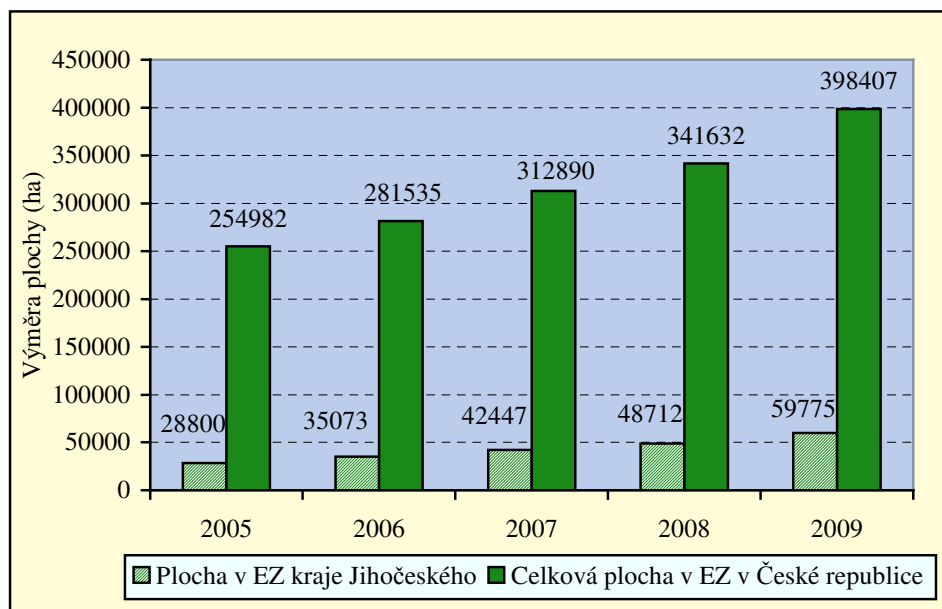

(autor, dle údajů MZe - Ročenka EZ, 2007 - 2010)

V jednotlivých letech je patrný vzestup počtu podniků v EZ v Jihočeském kraji, což odpovídá republikovému vývoji, ale křivka růstu v Jihočeském kraji vykazuje

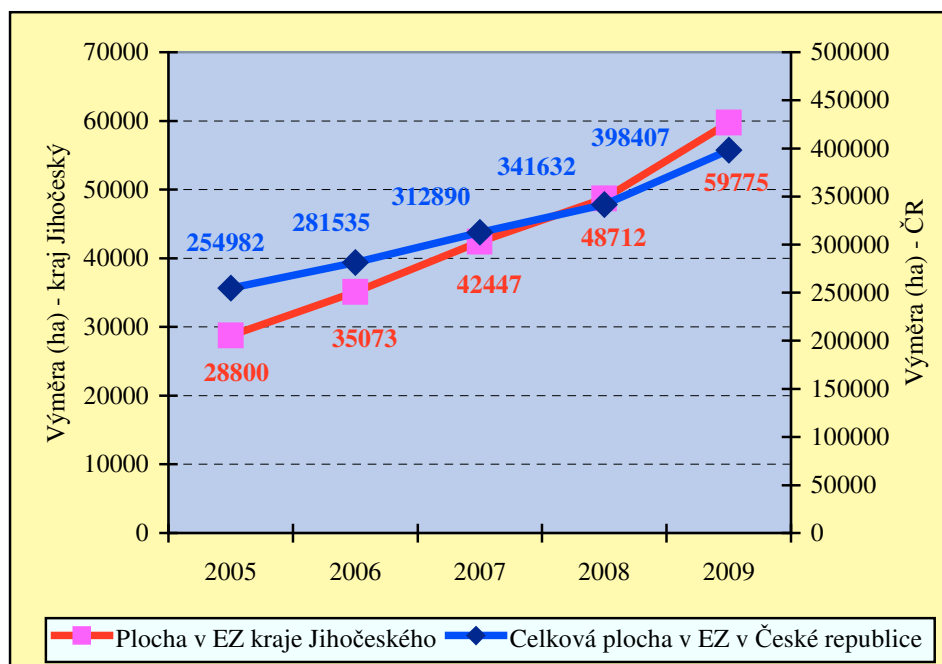
strmější růst. Nárůst podniků v EZ mezi roky 2005 až 2009 byl v Jihočeském kraji procentuálně rychlejší, neboť činil 339 %, oproti nárůstu v ČR s 324 %.

Graf 14 Plochy v EZ v ČR a v Jihočeském kraji

(autor, dle údajů MZe - Ročenka EZ, 2007 - 2010)

Graf 15 Vývoj plochy v EZ v Jihočeském kraji a celé ČR

(autor, dle údajů MZe - Ročenka EZ, 2007 - 2010)

Nárůst plochy výměry v EZ za roky 2005 až 2009 byl v Jihočeském kraji rychlejší s nárůstem 207 %, oproti nárůstu v ČR se 156 %.

Ze statistických údajů (*MZe-Ročenky EZ*) vyplývá, že růst počtu podnikatelů a výměry plochy v EZ narůstá v Jihočeském kraji větším tempem, než je průměr v ČR, čímž Jihočeský kraj získává přední místo ve využívání obhospodařování půdy ekologickým způsobem v ČR.

Značná část nákladů (v průměru 60 %) vynaložených jihočeskými ekozemědělci byla, dle dotazníkového šetření provedeného *Doležalovou a Píchou (2007)*, pokryta poskytnutými dotacemi. V některých případech dotace pokryly náklady až ze 100 %.

V Jihočeském kraji je nižší zastoupení průmyslu, a proto je velmi důležitou součástí hospodářství kraje zemědělství, ve kterém pracuje jedna čtvrtina obyvatelstva (*Doležalová a Pícha, 2007*). Toto zjištění může být i důvodem rozvoje ekologického zemědělství v jižních Čechách.

5.5 Vývoj sazeb finančních podpor v ekologickém zemědělství ČR

Přehled vývoje sazeb finančních podpor pro ekologické zemědělství za roky 2001 - 2009 je uveden v tabulce č. 6. Dotace byly a jsou vypláceny v Kč, kdy v současnosti jsou přepočítávány podle směnného kurzu dle Úředního věstníku Evropské unie vydaného v kalendářním roce, za který se poskytuje.

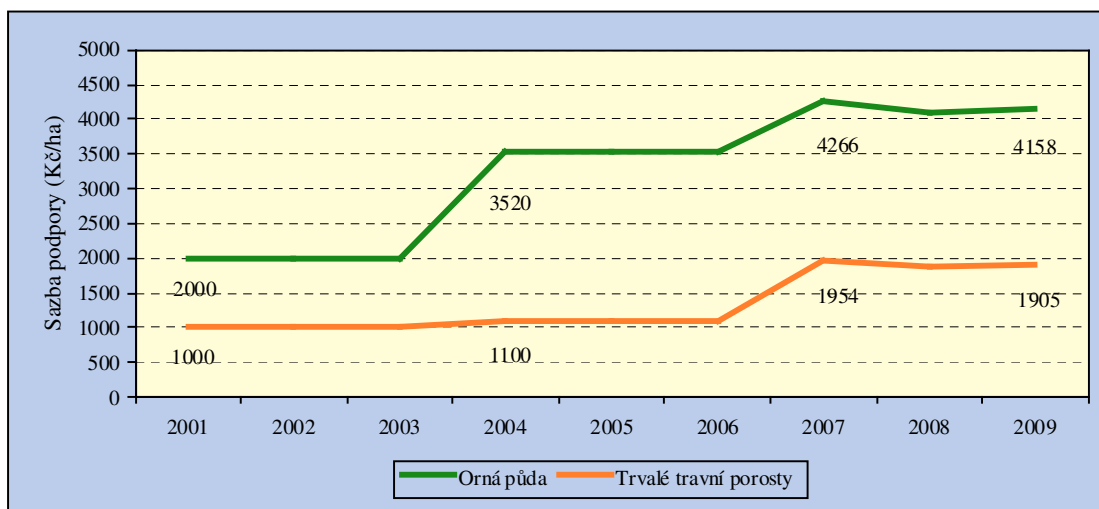
Tabulka 6 Výše sazby finančních podpor na hektar plochy v EZ (Kč/ha)

Období	Orná půda	TTP	TTP celá ekofarma	Trvalé kultury	Zelenina	Speciální byliny
2001 - 2003	2 000	1 000	---	3 500	3 500	2 000
2004 - 2006	3 520	1 100	---	12 235	11 050	11 050
2007	4 266	1 954	---	23 369	15 524	15 524
2008	4 086	1 872	2 346	22 383	14 869	14 869
2009	4 158	1 905	2 387	22 774	15 129	15 129

(zdroj: MZe - Ročenka EZ, 2010)

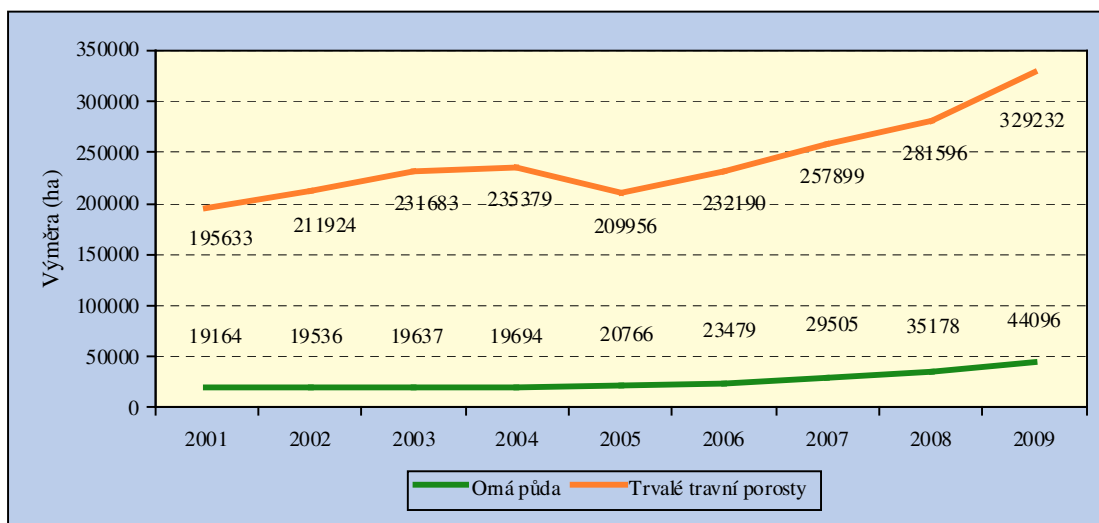
Srovnání výše sazeb podpor a vývoj výměry orné půdy a trvalých travních porostů v EZ v letech 2001-2009 je uveden v grafu 16 a 17.

Graf 16 Vývoj výše sazeb podpor v EZ pro ornou půdu a trvalé travní porosty

(autor, dle údajů MZe -Ročenka EZ, 2010)

Graf 17 Vývoj výměry orné půdy a trvalých travních porostů v EZ

(autor, dle údajů MZe -Ročenka EZ, 2010)

Výše sazeb finančních podpor ve sledovaném období rostla v roce 2004 (HRDP) hlavně u orné půdy o 76 %, u podpory TTP pouze o 10 %. Rokem 2007 (PRV) byla podpora dále zvýšena jak u orné půdy, tak i u podpory TTP, o 21 %, respektive 78 %. Přestože sazba podpory orné půdy je vyšší než u trvalých travních porostů, byla v roce 2009 výměra trvalých travních porostů (329 232 ha) daleko vyšší než výměra orné půdy (44 906 ha), což je způsobeno hlavně větší náročností hospodaření v systému ekologického hospodaření na orné půdě než na trvalých travních porostech.

Koutná (2006) uvádí, že dotační politika v ČR vedla k nárůstu zvláště travních porostů, neboť přechod hospodaření na oné půdě totiž s sebou nese větší rizika. Toto potvrzuje i *Moudrý (2007)* tvrzením, že relativní snadnost přechodu z extenzivního způsobu chovu KBTM na ekologický chov byla hlavní příčinou nárůstu počtu ekofarem a výměry půdního fondu v EZ. Dále *Moudrý (2007)* uvádí, že podíl TTP se trvale pohybuje okolo 90 % na celkové výměře zemědělské půdy obhospodařované v EZ, přestože bylo provedeno výrazné rozlišení sazeb dotací podle kultur od roku 2004, což ale nepřineslo očekávaný efekt.

5.6 Vyplacené finanční prostředky na ekologické zemědělství

Vyplacené finanční prostředky v letech 2000 až 2009 jsou uvedeny v tabulce č 7.

Tabulka 7 Vyplacené finanční prostředky v rámci AEO na ekologické zemědělství

Rok	Vyplacené finanční prostředky
2000	89 102 tis. Kč
2001	167 966 tis. Kč
2002	210 861 tis. Kč
2003	230 811 tis. Kč
2004	292 200 tis. Kč
2005	285 829 tis. Kč
2006	304 995 tis. Kč
2007	539 883 tis. Kč
2008	691 674 tis. Kč
2009	980 809 tis. Kč

(zdroj: MZe -Ročenka EZ, 2010)

Z vyplacených finančních prostředků na EZ lze sledovat stoupající preferenci podpory ekologického zemědělství v ČR v rámci AEO. V letech 2000 až 2009 byly finanční prostředky postupně zvyšovány s celkovým navýšením 1100 %. Po vstupu do EU v roce 2004 byly v rámci HRDP vyplacené finanční prostředky na přibližně stejné úrovni, ale v souvislosti s nástupem PRV v roce 2007 byl zaznamenán výrazný každoroční nárůst finančních prostředků pro podporu EZ.

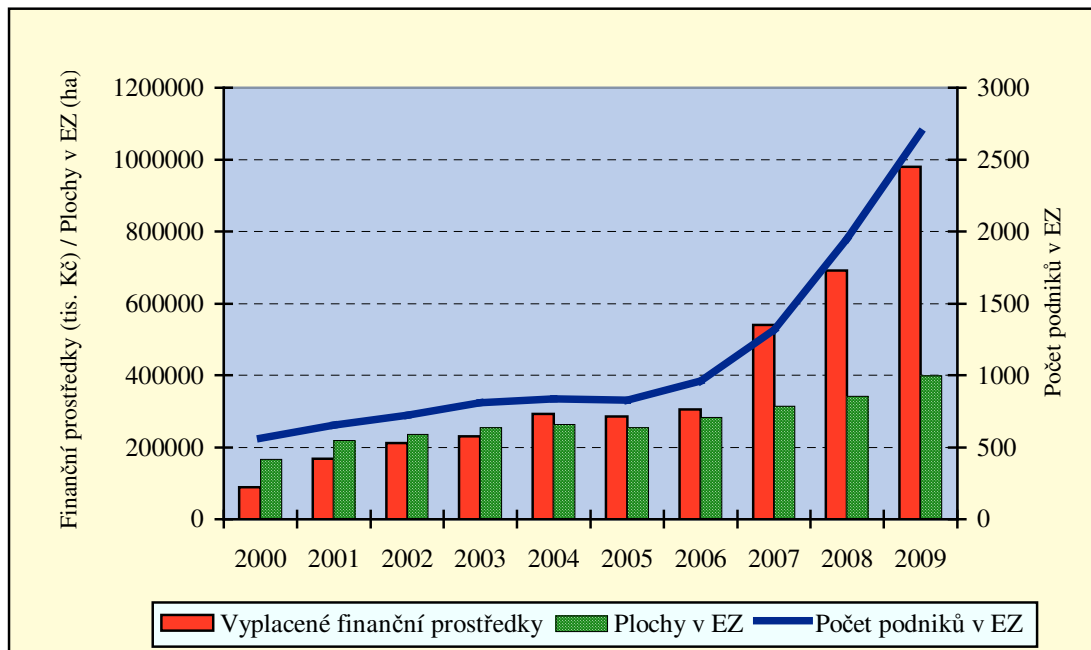
Mezi faktory ovlivňující dynamiku růstu zastoupení ekologického zemědělství zařazuje *Žufan (2007)* na prvním místě příznivou agrární dotační politiku státu. Nelze samozřejmě pominout i další případné faktory rozvoje ekologického zemědělství, jako je zájem zemědělců o alternativní metody hospodaření, zlepšování odbytových možností pro prvovýrobce a zvyšování zájmu spotřebitelů o biopotraviny.

Cudlínová a Lapka (2007) ve své studii provedené na vybraném vzorku zemědělců konstatovala, že u žádostí na podporu ekologického zemědělství jednoznačně převládala ekonomická motivace zemědělců s tvrzením „bez dotací by to nešlo“ a až poté byla zmiňována motivace ekologická. Dotační tituly v principu zaměřené na podporu ekologického šetrného zemědělství jsou vnímány ekonomicky, což svědčí o velké závislosti na dotační podpoře.

Dle rozboru provozního hospodaření zemědělských podniků provedeného *Droběnovou (2009)* v Olomouckém kraji je výsledek hospodaření výrazně ovlivněn narůstajícím objemem dotací ve všech agroekologických podmínkách.

Srovnání vývoje vyplacených finančních prostředků v celé ČR na podporu ekologického zemědělství s nárůstem ploch a počtu podniků v EZ je uveden v grafu 18.

Graf 18 Vývoj poskytnutých finančních prostředků, ploch v EZ a počet podniků

(autor, dle údajů MZe -Ročenka EZ, 2010)

Vzrůstající křivka počtu podniků v ekologickém zemědělství koresponduje se zvyšujícími se vyplacenými finančními podporami pro podporu ekologického zemědělství v jednotlivých letech. Výměra obhospodařované plochy v EZ má také zvyšující se tendenci, i když tento nárůst plochy má pozvolnější charakter. Na základě těchto zjištění lze vyslovit hypotézu o souvislosti vývoje ekologického zemědělství se stoupající výší poskytnutých státních podpor.

5.7 Kombinovatelnost titulů v rámci AEO

V současné době jsou agroenvironmentální programy uplatňovány v rámci Programu rozvoje venkova. Člení se na podopatření:

A. Podopatření postupy šetrné k životnímu prostředí

Titul: A1 Ekologické zemědělství

A2 Integrovaná produkce (ovoce, révy vinné, zeleniny)

B. Podopatření ošetřování travních porostů

Titul: B1 Louky základní management

B2 Mezofilní a vlhkomilné louky

B3 Horské a suchomilné louky

B4 Trvale podmáčené a rašelinné louky

B5 Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků

B6 Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala polního

B7 Pastviny základní management

B8 Druhově bohaté pastviny

B9 Suché stepní trávníky a vřesoviště

C. Podopatření péče o krajinu

Titul: C1 Zatravňování orné půdy

C2 Pěstování meziplodin

C3 Biopásy

Platby na jednotlivé tituly mohou být v omezené míře kombinovány dle podmínek nařízení vlády 79/2007 Sb.. Kombinovatelnost plateb dle jednotlivých titulů v rámci agroenvironmentálních programů v PRV je uvedena v tabulce 8. Kombinovatelnost AEO na jednom dílu půdního bloku v PRV je uvedena v tabulce č. 9

Tabulka 8 Kombinovatelnost plateb v Programu rozvoje venkova (zdroj: PRV, 2007)

PRV	A.	A.	A.	A.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	C.	C.	C.
	1	2.1	2.2	2.3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3
A.1 Ekologické zemědělství	—	N	N	N	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	N
A2.1 Integrovaná produkce ovoce	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
A2.2 Integrovaná produkce révy vinné	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
A2.3 Integrovaná produkce zeleniny	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
B.1 Louky základní management	A	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
B.2 Mezofilní a vlhkomilné louky	A	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
B.3 Horské a suchomilné louky	A	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N
B.4 Trvale podmáčené a rašelinné louky	A	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N
B.5 Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků	A	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N
B.6 Ptačí lokality na TP – hnízd.chř.polního	A	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N
B.7 Pastviny základní management	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N	N
B.8 Druhově bohaté pastviny	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N	N
B.9 Suché stepní trávníky a vřesoviště	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N	N
C1 Zatrávňování orné půdy	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N
C2 Pěstování meziplodin	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N
C3 Biopásy	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—

Legenda: A = možná kombinovatelnost plateb N = vyloučena kombinovatelnost plateb

Tabulka 9 Kombinovatelnost AEO na jednom dílu půdního bloku v PRV (zdroj: PRV, 2007)

PRV	A.	A.	A.	A.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	C.	C.	C.
	1	2.1	2.2	2.3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3
A.1 Ekologické zemědělství	—	N	N	N	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A2.1 Integrovaná produkce ovoce	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
A2.2 Integrovaná produkce révy vinné	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
A2.3 Integrovaná produkce zeleniny	N	N	N	—	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	A	A
B.1 Louky základní management	A	N	N	N	—	N	N	A	N	N	N	N	A	N	N	N
B.2 Mezofilní a vlhkomilné louky	A	N	N	N	N	—	N	A	N	N	N	N	A	N	N	N
B.3 Horské a suchomilné louky	A	N	N	N	N	N	—	A	N	N	N	N	A	N	N	N
B.4 Trvale podmáčené a rašelinné louky	A	N	N	N	A	A	A	—	A	A	A	A	N	N	N	N
B.5 Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků	A	N	N	N	N	N	N	A	—	N	N	N	N	N	N	N
B.6 Ptačí lokality na TP – hnízd.chř.polního	A	N	N	N	N	N	N	A	N	—	N	N	N	N	N	N
B.7 Pastviny základní management	A	N	N	N	N	N	N	A	N	N	—	N	A	N	N	N
B.8 Druhově bohaté pastviny	A	N	N	N	N	N	N	A	N	N	N	—	A	N	N	N
B.9 Suché stepní trávníky a vřesoviště	A	N	N	N	A	A	A	N	N	N	A	A	—	N	N	N
C1 Zatravňování orné půdy	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	N	N
C2 Pěstování meziplodin	A	N	N	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	—	A
C3 Biopásy	A	N	N	A	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	A	—

Legenda: A = možná kombinace na jednom dílu půdního bloku N = kombinace vyloučena

Dle MZe (PRV, 2007) bylo v roce 2005 agroenvironmentální opatření realizováno na celkové ploše 1 168 tis. ha. Podopatření postupy šetrné k životnímu prostředí (A1, A2) bylo realizováno na ploše 241 tis. ha (21 %), podopatření ošetřování travních porostů (B1 až B8) na ploše 713 ha (61 %) a podopatření péče o krajinu (C1 až C3) na ploše 214 tis. ha (18 %). Největší zájem v rámci AEO byl tak o podopatření ošetřování travních porostů, které se týkalo se přibližně 81 % z rozsahu disponibilních ploch TTP v ČR o ploše 882 tis. ha v roce 2005.

Titul ekologické zemědělství je na jednom půdním bloku/dílu kombinovatelný s jakýmkoliv jiným titulem v AEO s výjimkou titulu „integrována produkce“. Je-li na půdním bloku/dílu kombinováno EZ s titulem biopásy, pak se na výměru biopásů neposkytne dotace na EZ. Titul zatravnění orné půdy je na jednom půdním bloku/dílu kombinovatelný pouze s titulem ekologické zemědělství (*Metodika k NV 79/2007 Sb.*).

Kombinovatelnost AEO s dotacemi poskytovanými Ministerstvem životního prostředí (MŽP) je možná, pokud na půdních blocích/dílech zařazených v AEO provádíme z dotací MŽP takové činnosti, které jsou svým charakterem odlišné od činností financovaných v AEO. Realizace opatření prováděného v rámci dotací MŽP nesmí mít vliv na změnu (snížení) výměry půdního bloku v AEO a na plnění podmínek rozhodných pro poskytnutí dotace v AEO (*Metodika k NV 79/2007 Sb.*).

Účelem kombinací jednotlivých opatření je ještě více podpořit ekologickou stabilitu krajiny, přírodní rozmanitost a zachování biotopů včetně stanovišť ohrožených živočichů.

6. Závěr

Zemědělská politika státu vychází z koncepce agrární politiky, která byla v období 2000 - 2004 zaměřena na stabilizaci agrárního sektoru a na institucionální přípravu vstupu do EU, směřující k co nejrychlejšímu přizpůsobení ČR podmínkám Společné zemědělské politiky. Po vstupu do EU v období 2004-2013 zahrnovala uplatnění zjednodušeného systému přímých plateb na plochu (SAPS) s možností doplňujících národních přímých plateb, dodržování zásad správné zemědělské praxe, transformaci na systém jednotné platby na farmu (SPS) a reálné vyrovnání úrovně přímých plateb s ostatními státy EU.

Podpora mimoprodukční funkce zemědělství, spočívající v ochraně složek životního prostředí, byla v ČR prováděna již v předvstupním období, ale větší rozmach zaznamenala agroenvironmentální opatření až po vstupu do EU. Tento trend rozvoje venkovského prostoru formou trvale udržitelného rozvoje se zlepšením stavu životního prostředí stále trvá v rámci Programu rozvoje venkova. V agroenvironmentálních opatřeních hrají důležitou roli programy pro podporu ekologického zemědělství a zatravnění orné půdy.

Dotační politika státu pro podporu ekologického zemědělství v ČR ovlivnila restrukturalizaci zemědělství především na venkově s vyšší nadmořskou výškou, kde může být alternativou pro udržení osídlení v krajině. Tyto podhorské a horské oblasti republiky zaznamenaly snížení podílu orné půdy a výrazné posílení ploch trvalých travních porostů, což potvrzuje i vývojový trend v Jihočeském kraji, který zaujímá přední místo v rozvoji tohoto způsobu obhospodařování. Ekologické zemědělství v ČR plní především environmentální mimoprodukční funkci spojenou s tvorbou a údržbou krajiny, která podporuje kulturní, estetický a sociální charakter venkova.

Vyplacené finanční prostředky pro podporu ekologického zemědělství, které mají každoroční stoupající tendenci, mají podobný vzrůstající průběh se zvyšujícím se počtem ekologických podniků a nárůstem plochy obhospodařované v systému ekologického zemědělství, což naznačuje možnou souvislost vývoje tohoto typu hospodaření s výší poskytnutých státních podpor.

Využívání podpory titulu ekologického zemědělství je vhodné kombinovat s ostatními tituly agroenvironmentálních opatření, včetně titulu zatravňování orné půdy, čímž je využívána další podpora pro zvyšování ekologické stability a přírodní rozmanitosti krajiny.

Z uvedeného vyplývá, že stát svou dotační politikou pravděpodobně ovlivňuje vývoj a rozvoj ekologického zemědělství. Podpora hospodaření je zajištěna v rámci Programu rozvoje venkova do roku 2013, ale pokud stát nechce dopustit možné vylidňování venkovské krajiny a případné opouštění zejména podhorských a horských méně úrodných oblastí, které produkčně nemohou úrodným nížinám ekonomicky konkurovat, měl by i nadále podporovat mimoprodukční funkce hospodaření vyznačující se uchováváním a obnovou přírodních zdrojů a zlepšením kvality životního prostředí. Příznivou agrární dotační politikou tak má stát možnost podporovat stabilitu a setrvalost rurálního prostoru směřující k udržitelnému rozvoji.

7. Přehled použité literatury

1. BINEK, J., SVOBODOVÁ, H.: *Rozvoj venkova a rozvoj regionů: Společná zemědělská politika a regionální politika na jednom hřišti*, 2009. Dostupné z: <http://www.garep.cz/publikace/clanek-7.pdf>
2. CUDLÍNOVÁ, E., LAPKA, M.: *Efekty působení agro-environmentálních dotací v ČR – komparace let 2000 a 2006*, Časopis Studia Oecologica, číslo 3/2007, FŽP UJEP, Ústí nad Labem, 2007. Dostupné z: http://fzp.ujep.cz/Veda/Edice/StudiaOecologica/SO_3-2007_web.pdf ?.
3. DOLEŽALOVÁ, H., PÍCHA, K.: *Ekologické zemědělství - Jihočeský kraj*, Sborník z konference „Ekologické zemědělství 2007“, 2007. Dostupné z: http://organicfarming.agrobiology.eu/organicfarming/proceedings_pdf/06_dolezalov_a_picha_s14-16.pdf
4. DROBĚNOVÁ, R.: *Dotační politika jako jeden z faktorů změny výrobní struktury a ekonomické situace v zemědělství ČR v regionálních souvislostech*. Disertační práce. 2009. Dostupné z: <http://www.mendelu.cz/lide/clovek.pl?id=1288;zalozka=7;lang=cz>
5. *Ekologické zemědělství Olomouckého kraje*, Olomoucký kraj, Olomouc, 2007. Dostupné z: http://www.bioinstitut.cz/publikace/documents/OLK_zemedelstvi_CJ.pdf
6. *Ekologické zemědělství v České republice ročenka 2006*, MZe, ISBN 80-7084-554-6, 2006. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/18315/Rocenka_EZ_2006_ceska_verze_english_version.pdf
7. *Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006*, MZe ČR, 2004. Dostupné z: http://www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/ENVI/HRDP_CJ.pdf
8. *Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU*, 2000.
9. *Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu ČR do EU*, 2003. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce_agrar_politiky_CR_pro_obdobi_po_vstupu_do_EU.pdf

10. KOUŘILOVÁ, J., PŠENČÍK, J., KOPTA, D.: *Dotace v zemědělství z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*, JU EF, České Budějovice, ISBN 978-80-7204-367-9, 2009.
11. KOUTNÁ, P.: *Ekologické zemědělství*. Diplomová práce. 2006. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/61152/pravf_m/
12. *Metodika k provádění NV č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření*, MZe ČR, Praha, ISBN 978-80-7084-787-9, 2009.
13. *Metodika k provádění NV č. 242/2004 Sb., o provádění agroenvironmentálních opatření*, MZe ČR a SZIF, Praha, 2006. Dostupné z: http://www.lfa.cz/aktuality/Met_NV_242_Agroenvi_2006.pdf
14. MOUDRÝ, J.: *Základní principy ekologického zemědělství*. Odborná monografie. JU ZF, České Budějovice, ISBN 978/80/7394/041-6, 2007.
15. *Nářízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování*. 2000.
16. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013*, MZe ČR, 2007. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd>
17. *Ročenka 2007 ekologického zemědělství v České republice*, MZe ČR, ISBN 97-80-7084-658-2, 2008. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/18312/Rocenska_EZ_2007_ceska_verze.pdf
18. *Ročenka ekologického zemědělství v České republice 2008*, MZe ČR, ISBN 978-80-7084-736-7, 2009. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/18309/Rocenska_EZ_2008_ceska_verze.pdf
19. *Ročenka ekologického zemědělství v České republice 2009*, MZe ČR, ISBN 978/80-7084-927-9, 2010. Dostupné z: http://www.bioinstitut.cz/documents/Rocenska-web-komplet_000.pdf
20. *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky*, ČÚZK, ISSN 1804-2422, 2010. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=0&AKCE=DOC:10-ROCENKA>

21. Statistická šetření ekologického zemědělství provedená v roce 2009, ÚZEI, 2010.
Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/56451/Zprava_EZ_2009_aktualizovano_16._6._2010_UZEI.pdf
22. ŠOCH, M.: *Zpráva o řešení A419, Využití travních porostů jako krajinného prvku*. 2009. Dostupné z:
<http://fzp.ujep.cz/projekty/WD-44-07-1/dokumenty/aktivity/A419.pdf>
23. URBAN, J., ŠARAPATKA, B. :*Ekologické zemědělství v praxi, Učebnice pro školy i praxi, I.díl, Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin*, MŽP a PRO-BIO, Praha, ISBN: 80-7212-274-6, 2003.
Dostupné z:
<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/da28f37425da72f7c12569e600723950/881b04bf9fd9a9b3c1256fc000501538?OpenDocument>
24. VITÁSKOVÁ, B.: *Vliv evropské integrace na strukturální změny v zemědělství v Olomouckém kraji*, Bakalářská práce. 2009. Dostupné z:
http://is.muni.cz/th/172199/esf_b/?jazyk=en;info
25. *Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů*, 2000.
26. *Závěrečná zpráva o programu SAPARD v České republice*, 2006. Dostupné z:
http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsapard%2F1153463800000%2F1153464009687.pdf
27. *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2005 „Zelená zpráva“*, MZe ČR, ISBN 80-7084-560-0, 2006.
28. ŽUFAN, P.: *Ekologické zemědělství České republiky v kontextu Společné zemědělské politiky Evropské unie*. Disertační práce. 2007. Dostupné z:
http://is.muni.cz/th/54814/prif_d/?lang=en

Internetové zdroje:

<<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace>>

<<http://www.bioinstitut.cz/>>

<<http://www.cuzk.cz/>>

<<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd>>

8. Seznam příloh

Příloha č. 1 Struktura programů dle NV č. 505/2000 Sb.

Příloha č. 2 Priority a opatření programu SAPARD

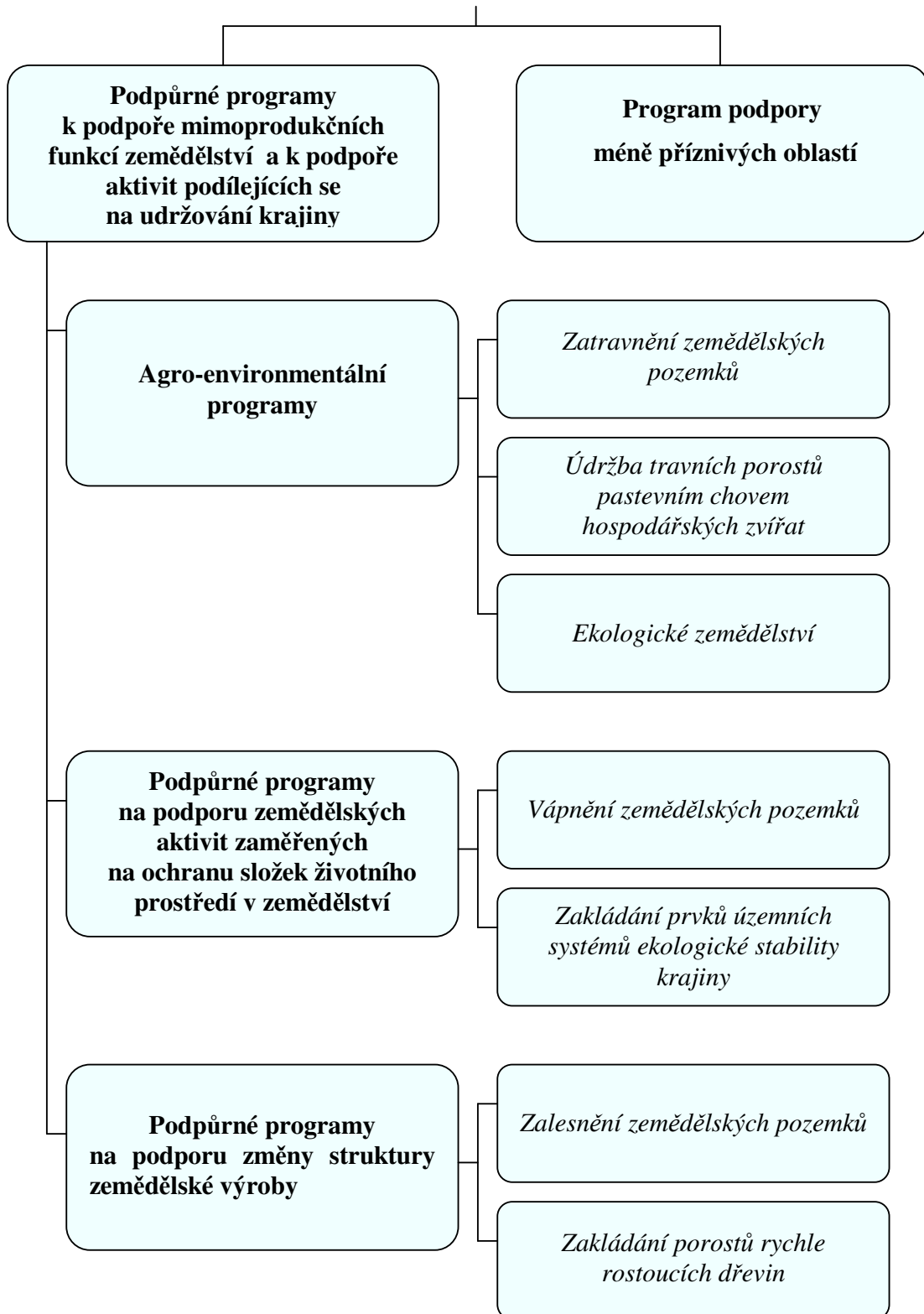
Příloze č. 3 Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006 (HRDP)

Příloze č. 4 Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013 (PRV)

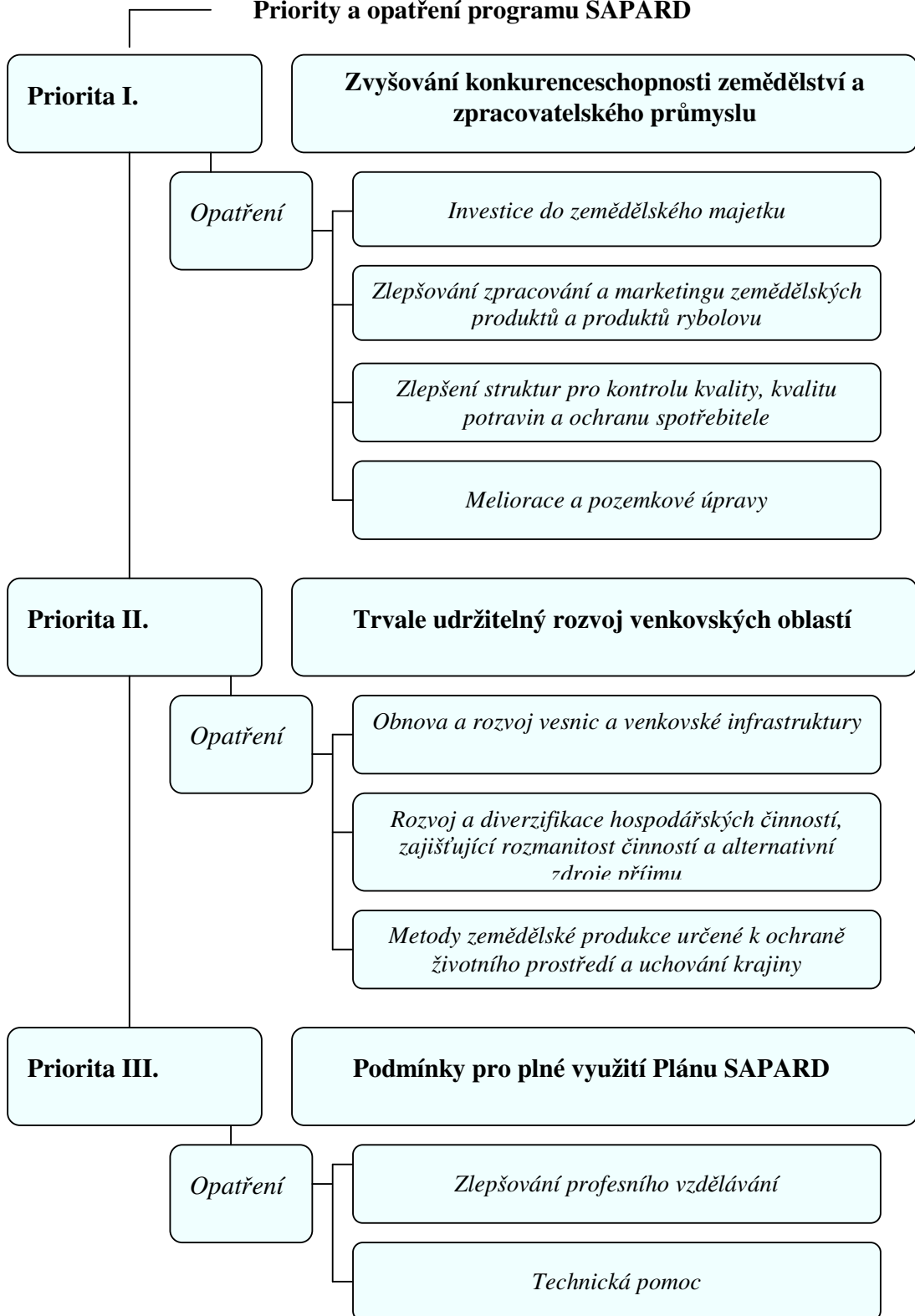
Příloze č. 5 Struktura agroenvironmentálních opatření (AEO) dle nařízení vlády
č. 79/2007 Sb.

Příloha č. 6 Seznam použitých zkratk

Struktura programů dle NV č. 505/2000 Sb.

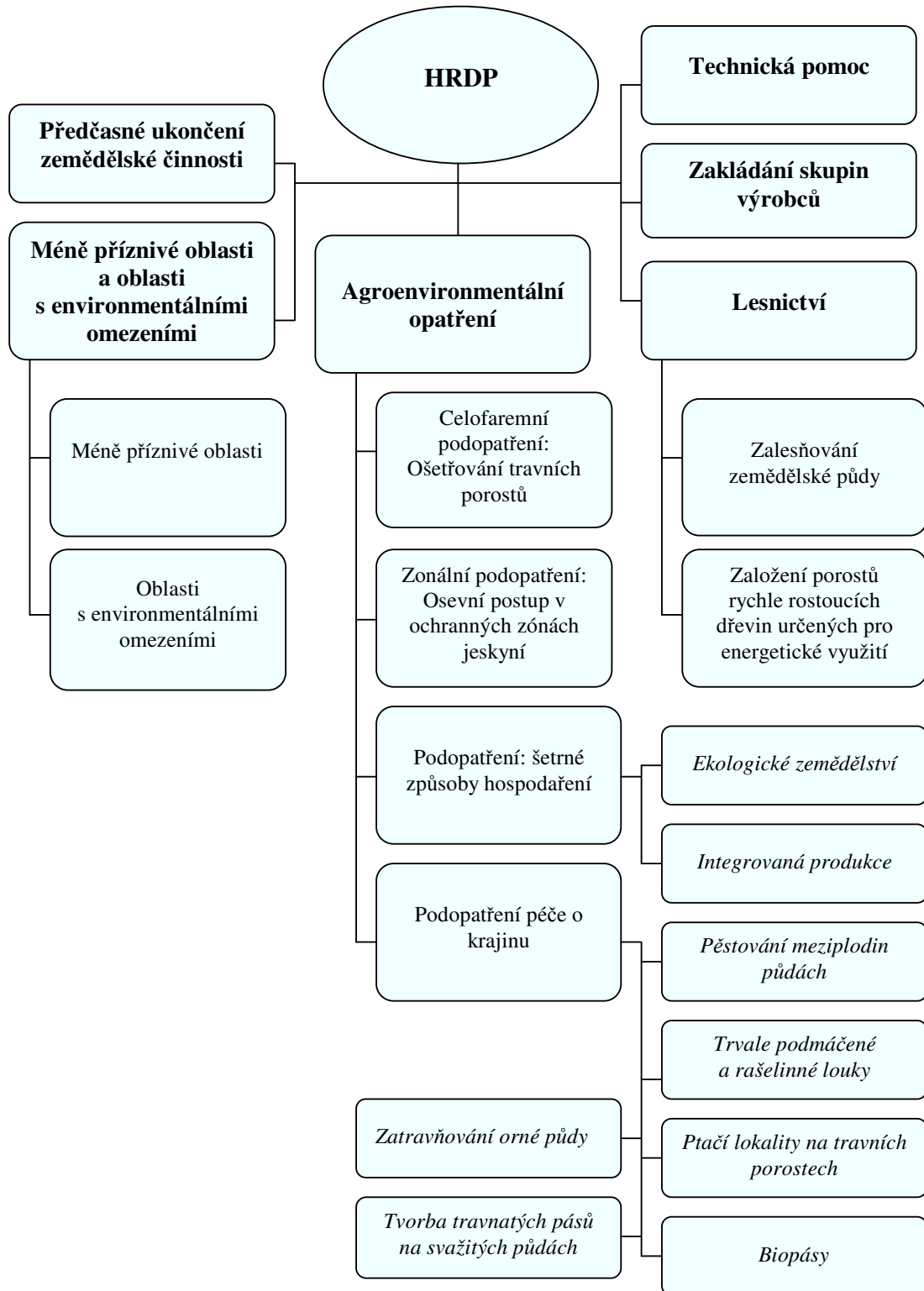

Priority a opatření programu SAPARD

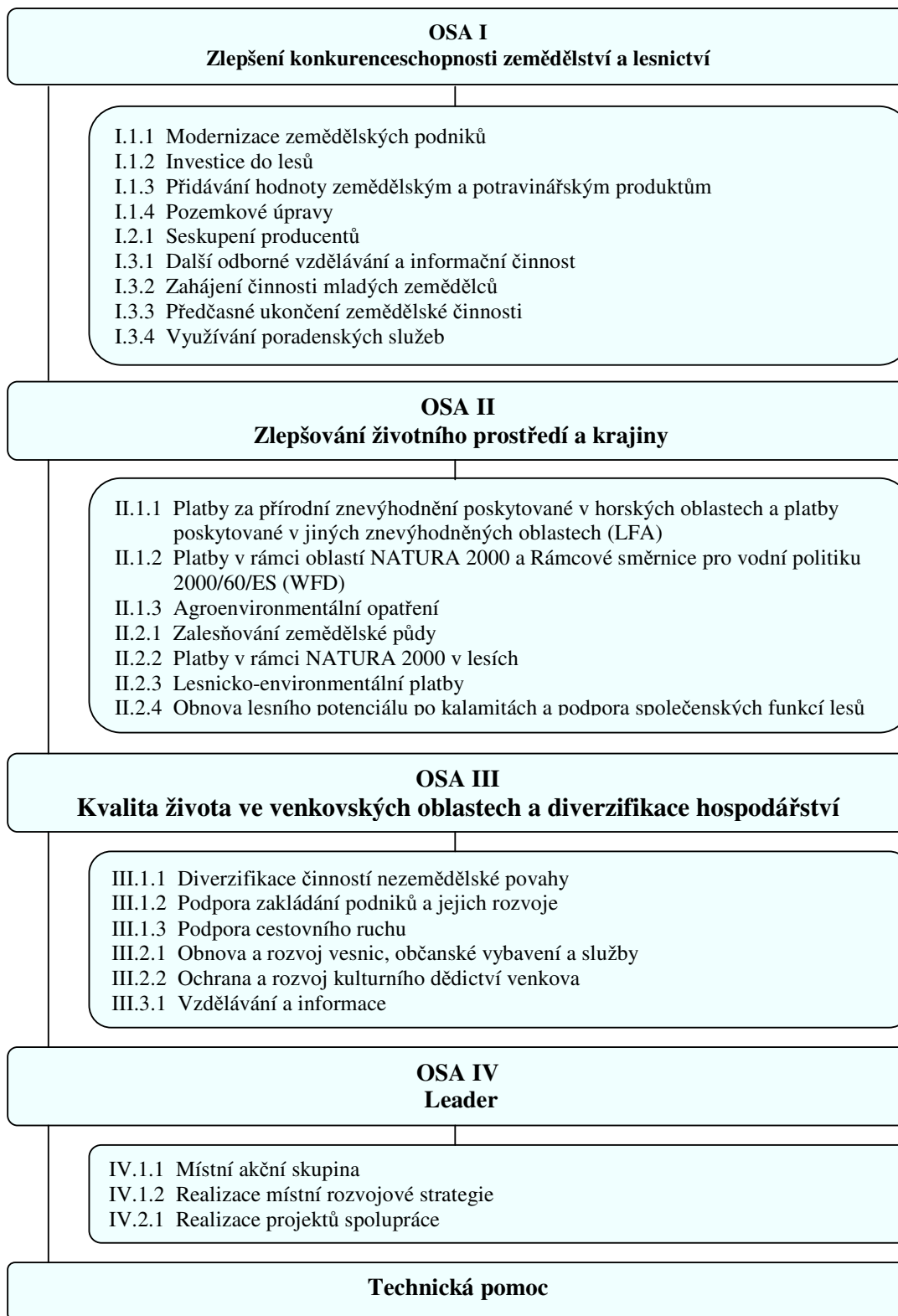
Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006 (HRDP)

Schéma struktury opatření, podopatření a titulů HRDP

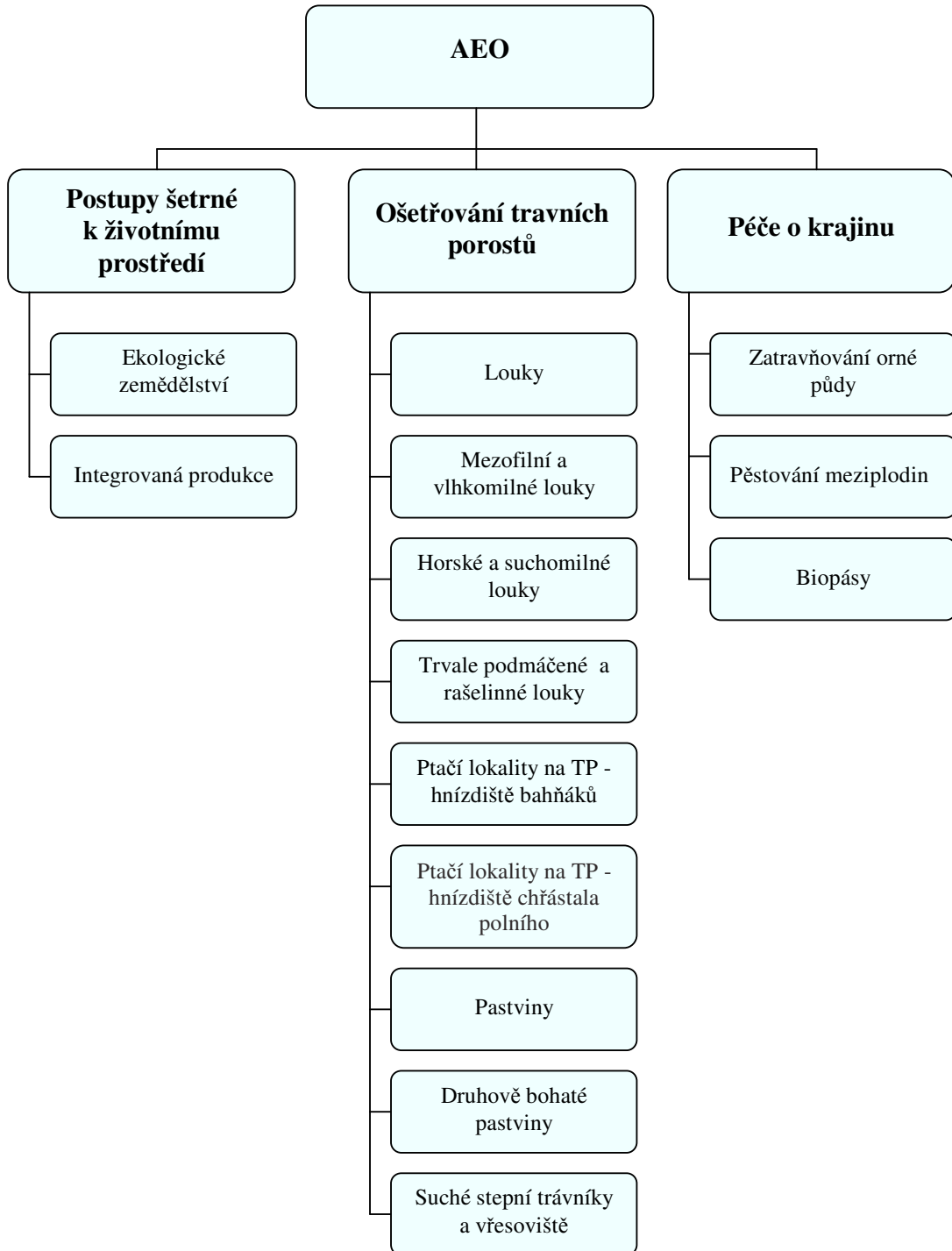
Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013

Přehled os a opatření

Struktura agroenvironmentálních opatření (AEO)

dle nařízení vlády č. 79/2007 Sb.

Příloha č. 6

Seznam použitých zkratk

AEO	Agroenvironmentální opatření
CNDP	Národní doplňkové přímé platby (Complementary National Direct Payments)
ČR	Česká republika
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development)
EU	Evropská unie
EU-15	15 členských států EU (státy začleněné do roku 1995 - Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Holandsko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie)
ES	Evropské společenství
EZ	Ekologické zemědělství
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004 - 2006
KBTM	Krávy bez tržní produkce mléka
LFA	Méně příznivé oblasti (Less Favoured Areas)
LPIS	Systém pro vedení a aktualizaci evidence půdy dle uživatelských vztahů (Land Parcel Identification Systém)
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MZe	Ministerstvo zemědělství
NV	Nařízení vlády
PRV	Program rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)
SAPS	Jednotná platba na plochu (Single Area Payment Scheme)
Sb.	Sbírka zákonů ČR
SPS	Jednotná platba na farmu (Single Payment Scheme)
STATE AID	Národní podpory

SZP	Společná zemědělská politika
TOP-UP	Doplňkové přímé platby
TP	Travní porost
TTP	Trvalé travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VDJ	Velká dobytčí jednotka